

มหาวิทยาลัยพะเยา
UNIVERSITY OF PHAYAO

1 FACULTY SIGNATURE

1 คณะ 1 สัญลักษณ์ความสำเร็จ

มหาวิทยาลัยพะเยา
“ปัญญาเพื่อความเข้มแข็งของชุมชน”

1 Faculty 1 Signature

1 Faculty 1 Model

เรียบเรียงเนื้อหาโดย

กองบริหารงานวิจัย มหาวิทยาลัยพะเยา

จัดทำโดย

มหาวิทยาลัยพะเยา

ปีที่พิมพ์

กุมภาพันธ์ 2563

พิมพ์ที่

คจก. เอส.เอ.กราฟฟิคส์ พริ้นท์

จำนวน

800 เล่ม

ISBN

978-616-7820-88-0

คณะผู้จัดทำ

ที่ปรึกษา : รองศาสตราจารย์ ดร.สุภกร พงศบางโพธิ์
อธิการบดีมหาวิทยาลัยพะเยา

คณะผู้จัดทำ

รองศาสตราจารย์ ดร.เสมอ ตาน้อย

รองอธิการบดีฝ่ายวิจัยและนวัตกรรม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กัลยา จำปาทอง

คณะวิทยาศาสตร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนุสรณ์ บุญปก

คณะพลังงานและสิ่งแวดล้อม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ กาญจนุรัตน์ ไมรินทร์

คณะนิติศาสตร์

ดร.ณวิญญู เสรีรัฐผล

คณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์

ดร.คณาทิพย์ สิงห์สาย

คณะเกษตรศาสตร์

ดร.ฉัตรมงคล สุวรรณภูมิ

คณะเกษตรศาสตร์และทรัพยากรธรรมชาติ

ดร.ธนาทิพย์ จันทร์คง

คณะวิศวกรรมศาสตร์

ดร.นิตติ เอี่ยมชื่น

คณะเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

ดร.เนติ เงินแพทย์

คณะวิทยาศาสตร์การแพทย์

ดร.บุญลือ จิมบ้านไร่

คณะแพทยศาสตร์

ดร.ประภาศรี พรหมประกาย

วิทยาลัยการจัดการ

ดร.วัชรินทร์ แก่นจันทร์

คณะศิลปศาสตร์

ดร.วาริชดี มีธยมบุรุษ

คณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์

ดร.สุพรรณนิการ์ ลดาวัลย์

คณะสหเวชศาสตร์

กัณฑ์แพทย์ อุทัยวรรณ กาญจนงาม

คณะทันตแพทยศาสตร์

นางวิมลมาศ จันทร์เชื้อ

คณะพยาบาลศาสตร์

นางสาวปรีชาชนก เกษสุวรรณ

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และศิลปกรรมศาสตร์

นายวัชร จตุพร

วิทยาลัยการศึกษา

คำนำ

มหาวิทยาลัยพะเยาให้ความสำคัญกับการนำองค์ความรู้ไปพัฒนาพื้นที่ให้เกิดความยั่งยืน ตามปณิธานของมหาวิทยาลัยพะเยา “ปัญญาเพื่อความเข้มแข็งของชุมชน” และวิสัยทัศน์ของมหาวิทยาลัยพะเยา “มหาวิทยาลัยสร้างปัญญาเพื่อนวัตกรรมชุมชนสู่สากล” ด้วยการทำยอดงานวิจัยและพัฒนาเชิงพื้นที่ ที่มีฐานการทำงานจากโครงการ 1 คณะ: 1 โมเดล และยกระดับความสำเร็จดังกล่าวสู่โครงการ 1 คณะ: 1 สัญลักษณ์ความสำเร็จ

ผลการดำเนินงานของ 16 คณะ และ 2 วิทยาลัย ภายใต้โครงการ 1 คณะ: 1 สัญลักษณ์ความสำเร็จได้สะท้อนภาพการเปลี่ยนแปลงในพื้นที่เป้าหมายได้อย่างเป็นรูปธรรม และสร้างองค์ความรู้ใหม่จากงานวิจัยและพัฒนาเชิงพื้นที่ที่ต่อเนื่องตามลำดับ ผลการดำเนินงานตามโครงการ 1 คณะ: 1 สัญลักษณ์ความสำเร็จ ของทุกหน่วยงานได้ถูกรวบรวมไว้ในหนังสือเล่มนี้ เพื่อเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการนำองค์ความรู้ไปขยายผลความสำเร็จในพื้นที่เป้าหมายอื่นๆ เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ต่อเนื่องและยั่งยืน ตามปณิธานของมหาวิทยาลัยพะเยาสืบเนื่องต่อไป

มหาวิทยาลัยพะเยา
กุมภาพันธ์ 2563

สารบัญ Contents

1 Faculty 1 Signature

1 Faculty 1 Model

อำเภอเมือง

คณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์.....	1
คณะทันตแพทยศาสตร์.....	5
คณะพยาบาลศาสตร์.....	9
คณะศิลปศาสตร์.....	13
คณะพลังงานและสิ่งแวดล้อม.....	17

อำเภอแม่ใจ

คณะเกษตรศาสตร์และทรัพยากรธรรมชาติ.....	23
คณะสหเวชศาสตร์.....	27

อำเภอภูพานยาว

คณะเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร.....	31
--	----

อำเภอปง

คณะแพทยศาสตร์.....	35
--------------------	----

อำเภอดอกคำใต้

คณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์.....	39
คณะวิทยาศาสตร์การแพทย์.....	45
วิทยาลัยการศึกษา.....	49

อำเภอเชียงม่วน

คณะนิติศาสตร์.....	53
--------------------	----

อำเภอเชียงคำ

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และศิลปกรรมศาสตร์.....	57
คณะเภสัชศาสตร์.....	61
คณะวิทยาศาสตร์.....	65

อำเภอจุน

คณะวิศวกรรมศาสตร์.....	69
------------------------	----

กรุงเทพมหานคร

วิทยาลัยการจัดการ.....	73
------------------------	----

คณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์

เศรษฐกิจสีเขียว

ชุมชนหมู่บ้านสันป่าม่วง

| อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา

MODEL OF SUCCESS

เป้าหมายของโครงการ : Ultimate Goal

ให้ชุมชนรวมกลุ่มประกอบอาชีพ โดยใช้ความรู้ความสามารถหรือภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชน และใช้ทรัพยากรธรรมชาติในชุมชนเป็นหลักเป็นสื่อกลางในการผลิตสินค้า เพื่อลดการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อนำมาสร้างเป็นอาชีพและรายได้ให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเอง

กลยุทธ์ที่ใช้ : Strategic Approach

1. แนวคิดเศรษฐกิจชุมชน
2. แนวคิดภูมิปัญญาท้องถิ่น
3. แนวคิดการพึ่งตนเอง

วิธีการ/เครื่องมือที่ใช้ : Methods/Tools

1. การสำรวจ (survey)
2. การสัมภาษณ์ (interview)
3. การสนทนากลุ่ม (focus group)

ปัจจัยแห่งความสำเร็จ : Key Success Factors

1. ทูทางธรรมชาติ คือ
  - 1) ที่ดิน สำหรับปลูกพืช
  - 2) พืชตบชวา ทรัพยากรธรรมชาติสำหรับผลิต
2. ทูทางกายภาพ คือ สถานที่ตั้งกลุ่ม อุปกรณ์สำหรับผลิตสินค้า
3. ทูทางสังคม คือ กลุ่มเครือข่าย เพื่อนบ้านทั้งในระดับชุมชนและหน่วยงานของรัฐ
4. ทูมนุษย์ คือ ความรู้ ความสามารถ ภูมิปัญญาชาวบ้าน

บุคคลแห่งความสำเร็จ : Key Success Persons

1. นางกันยา หอมยา ผู้ใหญ่บ้านบ้านสันป่าม่วง
2. นางศศิประภา เชียงแสน หัวหน้ากลุ่มผักปลอดสารพิษ
3. นางสาวศิริมา อินทรธร กรรมการกลุ่มผักปลอดสารพิษ

■ องค์ความรู้ที่ใช้/ผลวิจัยงานที่ใช้ในการพัฒนาพื้นที่

1. กระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน คือ 1) การระเบิดจากภายใน คือ การเรียนรู้ปัญหาภายในชุมชน ความต้องการแก้ปัญหาาร่วมกันของชุมชน และการส่งเสริมศักยภาพของตนเอง 2) การพัฒนากลุ่ม ได้แก่ จุดประเด็น ก่อตั้ง วางแผน ดำเนินการ รับผิดชอบต่อประโยชน์ และการรักษากลุ่ม 3) การระดมทุน ได้แก่ แบ่งปัน ร่วมหุ้น และขอสนับสนุน 4) กระบวนการทางเศรษฐกิจ ได้แก่ ผลิต บริโภค บริการ กระจาย ออม และลงทุน 5) การเรียนรู้ของชุมชน ได้แก่ รวมกลุ่ม เฝ้าระวังปัญหา ปรากฏชาวบ้าน รับการอบรม และแลกเปลี่ยนระหว่างเครือข่าย 6) การสร้างเครือข่ายชุมชน ได้แก่ ติดต่อบริษัท ทัศนใจร่วมมือ วางแผนร่วมกัน แลกเปลี่ยนกิจกรรม ระดมทุน และขอรับการสนับสนุน 7) การส่งเสริมสวัสดิการชุมชน ได้แก่ สวัสดิการทั่วไป สวัสดิการในภาวะฉุกเฉิน และสวัสดิการเพื่อการลงทุน

2. ภูมิปัญญาที่ใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน 1) ภูมิปัญญาด้านการทำมาหากิน คือ ด้านการเพาะปลูก ด้านการเลี้ยงสัตว์ และด้านการหาอาหารจากทรัพยากรธรรมชาติ 2) ความสัมพันธ์ในสังคม คือ กฎระเบียบภายในสังคม ความไว้วางใจ การช่วยเหลือกัน และกลุ่มเครือข่ายทางสังคม 3) ภูมิปัญญาด้านหัตถกรรม และเทคโนโลยี คือ ด้านการจักสาน และการทักทอ 4) ภูมิปัญญาด้านศาสนา และความเชื่อ คือ กิจกรรมด้านศาสนา และความเชื่อ และข้อห้ามไม่ให้ปฏิบัติกิจกรรมในวันสำคัญ

■ Signature Product ที่ได้

ชุมชนต้นแบบเศรษฐกิจสีเขียวหมู่บ้านสันป่าม่วง

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในพื้นที่

เชิงเศรษฐกิจ

1. ชุมชนมีตลาดเพิ่มขึ้น โดยคณะรัฐศาสตร์เป็นสื่อกลางในการสร้างตลาดอย่างต่อเนื่อง เช่น ตลาดนัด และตลาดออนไลน์
2. ชุมชนมีผลิตภัณฑ์เพิ่มขึ้น คือ ผลิตภัณฑ์ผักตบชวา ผลิตภัณฑ์ของกาแฟ ไข่ไก่สมุนไพร ผักปลอดสารพิษ
3. ชุมชนมีอาชีพเสริมเพิ่มขึ้น (มีทางเลือกเพิ่มขึ้น) เช่น เลี้ยงไก่ไข่ ปลูกผักปลอดสารพิษ
4. ชุมชนมีรายได้จากการขายผลิตภัณฑ์

เชิงสิ่งแวดล้อม

1. การใช้ประโยชน์จากของใช้หรือของเหลือทิ้ง มาผลิตเป็นสินค้าจำหน่าย ลดปัญหาขยะภายในชุมชน เช่น การนำของกาแฟที่ใช้แล้วมาผลิตเป็นกระเป๋า
2. การลดการใช้สารเคมีในชุมชน โดยเฉพาะในบริเวณบ้านเรือนที่ชุมชนยังคงใช้สำหรับปลูกพืชสวนครัว ทำให้มีผักปลอดสารพิษเพื่อบริโภค และไม่มีสารเคมีตกค้างในที่ดิน

เชิงสังคม

1. เกิดกลุ่มทางสังคม เช่น กลุ่มผลิตผักปลอดสารพิษ กลุ่มเลี้ยงไก่ไข่
2. ชุมชนได้ร่วมกันทำกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ ทำให้ชุมชนเกิดความรู้สึกที่ดีต่อกัน และมีความเอื้อเฟื้อ ช่วยเหลือซึ่งกันและกันมากขึ้น
3. การทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มของชุมชน ทำให้สมาชิกในชุมชนมีโอกาสได้พูดคุยกัน ลดความตึงเครียด หรือปัญหาซึมเศร้าในกลุ่มผู้สูงอายุได้มากขึ้น

ผลงานทางวิชาการที่เกิดขึ้น

1. ผลงานการตีพิมพ์เผยแพร่เรื่อง กระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนของชุมชน ในจังหวัดพะเยา
2. มีแผนการตีพิมพ์เผยแพร่ในเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในจังหวัดพะเยา
3. องค์ความรู้เรื่องแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น

คณะทันตแพทยศาสตร์

แม่กาเสริมสร้าง พลังครอบครัว

อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา

MODEL OF SUCCESS

เป้าหมายของโครงการ : Ultimate Goal

ศึกษาแบบจำลองแนวทางการเปลี่ยนแปลงสังคมด้วยการเสริมสร้างพลังครอบครัวและชุมชน เพื่อสร้างเสริมสุขภาพช่องปาก และพัฒนาคุณภาพชีวิต

กลยุทธ์ที่ใช้ : Strategic Approach

1. คณะทันตแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา เทศบาลตำบลช้างเผือก โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลแม่กา และภาคประชาชนชุมชนบ้านแม่ตำบุงญียง หมู่ที่ 5 ตำบลแม่กา ประสานงานจัดทำข้อตกลงร่วมกัน (MOU) ดำเนินการวิจัยปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม แบบพหุภาคี

2. พหุภาคีดำเนินการฝึกอบรมผู้นำครอบครัว และผู้นำชุมชนบ้านแม่ตำบุงญียงให้เป็นทีมงานนวัตกรรมสังคม (Social Innovator) โดยพัฒนาทีมงานโค้ช (Coach) ทีมงานพี่เลี้ยง (Mentor) ครูเอื้อการเรียนรู้ (Facilitator)

3. ทีมนวัตกรรมสังคมเสริมสร้างความสามารถ แก่ครอบครัวและชุมชนบ้านแม่ตำบุงญียง หมู่ที่ 5 ตำบลแม่กา ให้ดำเนินโครงการสร้างเสริมสุขภาพช่องปากครอบครัว และชุมชน ด้วยกระบวนการสุนทรียปริทัศน์ (Appreciative Inquiry) โดยอาศัยทุนทางสังคม (Social Capital) และสินทรัพย์ชุมชนเป็นฐาน (Asses Based Community Development : ABCD)

4. พหุภาคีการวิจัยจัดประกวดนวัตกรรมการสร้างเสริมสุขภาพช่องปากและคุณภาพชีวิตของครอบครัว และชุมชนหมู่ที่ 5 และรายงานความก้าวหน้าต่อคณะกรรมการพัฒนาคุณภาพสู่ความสำเร็จโครงการ 1 คณะ: 1 สัญลักษณ์ความสำเร็จ (MAI)

5. พหุภาคี จัดเวทีถอดบทเรียน ประเมินผลอย่างมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างพลังอำนาจแก่ชุมชนและสรุปผลการวิจัย

วิธีการ/เครื่องมือที่ใช้ : Methods/Tools

1. แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ประสานกับการตั้งคำถามเชิงบวกเพื่อค้นหาลสิ่งดี ๆ ในครอบครัวและชุมชน (Appreciative Discovery) เป็นคำถามที่เสริมสร้างพลังอำนาจแก่ผู้ให้สัมภาษณ์ (Empowering Questions) ตัวอย่างข้อคำถาม เช่น “ช่วยเล่าประสบการณ์ที่ดีที่สุด หรือกิจกรรมที่ได้ทำร่วมกัน และมีความสุข หรือภาคภูมิใจให้ฟังหน่อย ? ” “ท่านมีอะไรดีที่หัว ? (Head) ท่านมีฝีมือในทางไหนบ้าง ? (Hand)” “ท่านมีอะไรดีที่ใจ ? (Heart) “หากท่านมีเวทมนต์สามารถเสกสิ่งดี ๆ ให้เกิดขึ้นในอนาคตท่านจะเสกอะไรให้ชุมชนนี้ ” (Vision)

2. แบบบันทึกภาคสนาม

3. การสังเกต (Observation)

4. การสัมภาษณ์ (Interview)

5. การศึกษาเอกสาร (Documentary Analysis)

ปัจจัยแห่งความสำเร็จ : Key Success Factors

1. จุดเปลี่ยนของชุมชนที่ใช้จุดแข็งและโอกาสของชุมชน เมื่อชุมชนมีโอกาสค้นพบสิ่งดีงาม และความสามารถที่มีอยู่ภายในตนเอง ครอบครัวและชุมชนของตน มีโอกาสร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์ของครอบครัว และหมู่บ้านนี้คือโอกาสของการพัฒนาชุมชนโดยใช้จุดแข็งเป็นฐาน (Strength Based Community Development)
2. ชุมชนสามารถปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์จากที่เคยเอาปัญหาเป็นตัวตั้ง มาใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น สมาชิกในชุมชนได้เรียนรู้ร่วมกันในเรื่องทุนทางสังคม การมองโลกเชิงบวก รวมทั้งใช้สินทรัพย์ที่ชุมชนมีอยู่ได้เต็มที่
3. ชุมชนมีผู้นำองค์กรท้องถิ่นที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกล อาทิ นายกเทศมนตรี เทศบาลตำบลแม่กา ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 5 พระสงฆ์ กลุ่มอาสาสมัครกลุ่มแม่บ้าน และกลุ่มผู้สูงอายุที่สามารถทำงานร่วมกัน มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน
4. ชุมชนมีการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ
5. ชุมชนมีการพัฒนาภาวะผู้นำ
6. ชุมชนมีโอกาสเป็นเจ้าภาพร่วมกันในเรื่องการสร้างเสริมสุขภาพช่องปาก ทำให้การทำงานอย่างมีส่วนร่วมด้วยจิตสาธารณะเป็นจริงได้

บุคคลแห่งความสำเร็จ : Key Success Persons

1. พหุภาคีทำงานร่วมกันในบทบาทของหุ้นส่วน (Partners) ที่ช่วยกันเสริมสร้างการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง (True Collaborators) อย่างร่วมหัวจมท้าย (Solidarity) ในฐานะผู้นำการเปลี่ยนแปลงสังคม
2. นวัตกรรมสังคม (Social Innovator) ซึ่งหมายถึงผู้นำครอบครัว และผู้นำชุมชนบ้านแม่ตำบุงญียง ที่ได้รับการฝึกอบรมมีความสามารถ และมีประสบการณ์ใหม่ในโครงการสร้างเสริมสุขภาพช่องปาก ในฐานะผู้นำการเปลี่ยนแปลงครอบครัวและชุมชน แต่เดิมอาศัยพึ่งพิงผู้นำหรือหน่วยงานจากภายนอกที่ไปขับเคลื่อนชุมชน ซึ่งได้รับการเสริมสร้างพลังอำนาจ และแสดงบทบาทในภาคประชาสังคมสามารถทำงานเป็นทีม ร่วมกันคิด ร่วมกันทำ ร่วมกันตัดสินใจ และจัดการกับข้อจำกัดที่เผชิญอยู่อย่างไม่ย่อท้อ และผ่านปัญหาอุปสรรคไปได้

บริบทพื้นที่

1. สามารถเป็นแนวทางในการพัฒนาภาคประชาสังคมในพื้นที่ มีความสามารถแสดงบทบาทผู้นำการเปลี่ยนแปลงชุมชนในการสร้างเสริมสุขภาพช่องปาก ครอบครัว และชุมชน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
2. สามารถเป็นแนวทางการเสริมสร้างพลังชุมชน เพื่อการเสริมสร้างและพัฒนาความสามารถ (Capacity Building) ในการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงสังคม (Social Change Leaders) ให้กับบุคลากรงานวิจัยในแต่ละครอบครัว และชุมชนที่ร่วมโครงการวิจัย

องค์ความรู้ที่ใช้/ผลวิจัยงานที่ใช้ในการพัฒนาพื้นที่

1. เป็นการดำเนินโครงการพัฒนารูปแบบกิจกรรมสร้างเสริมสุขภาพช่องปากในแนววัฒนธรรมชุมชน และด้วยการเสริมสร้างพลังชุมชน ซึ่งเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิต และเป็นการมุ่งสู่ความเป็นชุมชนพึ่งตนเอง และมีการพัฒนาที่ยั่งยืนได้
2. มีการบริหารจัดการและจัดกิจกรรมสร้างเสริมสุขภาพช่องปาก ให้สอดคล้องกับบริบทของครอบครัว และชุมชน และนำไปประยุกต์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างเป็นรูปธรรม
3. มีการถ่ายทอดความรู้และทักษะที่ได้จากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครอบครัว และชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ

Signature Product ที่ได้

ครอบครัวและชุมชนต้นแบบที่ใช้นวัตกรรมสังคม และสิทธิพลเมืองในการสร้างเสริมสุขภาพช่องปาก

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในพื้นที่

เชิงเศรษฐกิจ

กลุ่มแม่บ้าน และกลุ่มผู้สูงอายุได้ร่วมกันผลิต น้ำยาบ้วนปากสมุนไพร 2 ตำหรับ ยาสีฟันสมุนไพรชนิดผง และชนิดครีม ยี่ห้อ “แม่ทากหอม” กลุ่ม อสม. ได้ผลิตไม้สีฟันช่วย และไม้สีฟันคนตา นำไปบอฆ่าเชื้อที่คณะทันตแพทยฯแล้วนำออกจำหน่ายในชุมชนของตนเอง และชุมชนเพื่อนบ้านใกล้เคียง

เชิงสังคม

1. การสร้างเสริมสุขภาพแนวใหม่ที่อาศัยการค้นพบ ทูทางสังคม ซึ่งเป็นระบบคุณค่าทำให้เกิดการร้อยรัดผู้คน เข้าด้วยกัน ให้อยู่เป็นครอบครัว เป็นชุมชนเป็นกฎระเบียบ มีขนบธรรมเนียมประเพณี วิถีปฏิบัติของชุมชนทำให้เกิดความเป็นพี่น้องเป็นกลุ่มเป็นก้อน ไม่อยู่แบบตัวใครตัวมัน ในขณะที่เดียวกัน ทูทางสังคมคือคุณธรรมในการรวมตัวกัน อาทิ ความไว้วางใจกัน ความเอื้ออาทรต่อกัน ความซื่อสัตย์ต่อกัน การพึ่งพาอาศัยกัน ที่ทำให้เกิดความสัมพันธ์อันดีต่อกัน ย่อมเป็นขุมพลังแห่งสุขภาวะที่เกิดขึ้นในพื้นที่ชุมชนแม่ตำบุงูโยง

2. ได้มีการขยายผลโครงการสร้างเสริมสุขภาพ ช่องปากไปสู่ชุมชนหมู่บ้านใกล้เคียงคือโรงเรียนผู้สูงอายุบ้าน ห้วยเคียนหมูที่ 2 และบ้านแม่ตำบุงูโยงหมูที่ 11 โดยทีมงาน นวัตกรรมสังคมของชุมชนบ้านแม่ตำบุงูโยง หมูที่ 5 ได้ไปสาธิต การใช้ภูมิปัญญาพื้นบ้าน ด้วยพืชผักสวนครัว และสมุนไพรตาม ละแวกบ้าน ทำน้ำยาบ้วนปากสมุนไพร ยาสีฟันสมุนไพร และไม้สีฟันช่วย ไม้สีฟันคนตา สอนการบริการช่องปากแบบเคนโคบี การตรวจคัดกรองมะเร็งช่องปากอย่างง่ายแก่ผู้สูงอายุ

ผลงานทางวิชาการที่เกิดขึ้น

1. ผลการวิจัยนี้ นำสู่การประยุกต์ใช้แบบจำลองแนวคิด การเปลี่ยนแปลงสังคม (Social Change Model) ร่วมกับ แนวคิด ทฤษฎี และกระบวนการสุนทรียปริทัศน์ (Appreciative Inquiry)

2. การวิจัยนี้ใช้กระบวนการ วิจัยเชิงปฏิบัติการแบบ มีส่วนร่วมกับชุมชน (Participatory Action Research) ทำให้มีส่วนช่วยทำให้ผู้นำชุมชน ได้ขับเคลื่อนชุมชนของตนเองแทน การพัฒนาชุมชนแบบดั้งเดิมที่มีการขับเคลื่อนจากองค์กร หรือหน่วยงานภายนอกชุมชน

3. มีการพัฒนาการเรียนการสอนในรายวิชาการ ส่งเสริมสุขภาพช่องปาก วิชาทันตกรรมครอบครัวปฏิบัติการ โดยบูรณาการร่วมกับโครงการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม

คณะพยาบาลศาสตร์

การพัฒนารูปแบบการดูแลผู้มีปัจจัยเสี่ยง
ต่อโรคหัวใจจากเมตาบอลิซึม

อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา

MODEL OF SUCCESS

เป้าหมายของโครงการ : Ultimate Goal

เพื่อพัฒนาโปรแกรมการดูแลผู้มีปัจจัยเสี่ยงต่อโรคหัวใจจากเมตาบอลิซึม (โรคเบาหวาน ความดันโลหิตสูง ไชมันในเลือดสูง น้ำหนักเกินและอ้วน) โดยการประยุกต์ใช้ทฤษฎีสายโซ่วิธีการ-เป้าหมาย โดยชุมชนมีส่วนร่วมในชุมชนบ้านต่อม อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา

กลยุทธ์ที่ใช้ : Strategic Approach

ใช้กลยุทธ์การวิจัยปฏิบัติการโดยชุมชนมีส่วนร่วมในการสร้างโปรแกรมการวิจัยเชิงทดลอง (Community-Based Participatory Research Contributions to Intervention Research : CBPRR) เพื่อพัฒนาโปรแกรมโดยชุมชนมีส่วนร่วมเป็นการวิจัยที่มีการปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์ เพื่อปิดช่องว่างของการนำหลักการทางวิทยาศาสตร์ (Sciences) การมีส่วนร่วมของชุมชน (Community engagements) และการมีปฏิสัมพันธ์กับชุมชน (Social action) มาใช้ โดยนำหลักการทางวิทยาศาสตร์มาพัฒนา (Develop) การดำเนินการ (Implement) และการเผยแพร่การทดลองที่มีประสิทธิภาพ (Effective Interventions) ในการสื่อสารทางกลยุทธ์เพื่อการได้รับประโยชน์ต่อชุมชน และสถาบันการศึกษาในการถ่ายทอดความรู้ซึ่งกันและกัน (Reciprocal knowledge translation) การบูรณาการทฤษฎีชุมชนเข้ากับการวิจัย (Incorporating community theories into the research)

โดยการบูรณาการวิจัยการพัฒนาโปรแกรมการดูแลผู้มีปัจจัยเสี่ยงต่อโรคหัวใจจากเมตาบอลิซึม บูรณาการรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลอนามัยชุมชน 2 สำหรับนิสิตพยาบาลศาสตร์ ชั้นปีที่ 4 ฝึกปฏิบัติงานบ้านร่องไม้เหนือ หมู่ที่ 9 และร่องไม้ใต้ หมู่ที่ 10 เพื่อให้ นิสิตมีความรู้ ทักษะ และทัศนคติที่ดีเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค การวิจัยชุมชน และการวางแผนงานโครงการด้านสุขภาพร่วมกับชุมชน ในการดูแลผู้มีปัจจัยเสี่ยงต่อโรคหัวใจจากเมตาบอลิซึม บูรณาการบริการวิชาการโครงการพิชชีพักกับการดูแลสุขภาพในหมู่ที่ 4 บูรณาการ ทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญา ในการดูแลผู้มีปัจจัยเสี่ยงต่อโรคหัวใจจากเมตาบอลิซึม ทั้ง 18 หมู่บ้าน

วิธีการ/เครื่องมือที่ใช้ : Methods/Tools

การวิเคราะห์สายโซ่วิธีการ-เป้าหมาย (Means-end-chain analysis ; MEC) เป็นทฤษฎีทางการตลาดในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ ตามความหมายของผู้บริโภค และคุณลักษณะของผลิตภัณฑ์ที่จะนำไปสู่การตัดสินใจที่ดีที่สุด เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค ทฤษฎีนี้คาดหวังผลที่ตามมา ที่เชื่อมโยง ระหว่างคุณลักษณะของผลิตภัณฑ์ และสิ่งที่เกี่ยวข้อง เช่น ลักษณะส่วนบุคคล วัฒนธรรมสังคม และคุณค่า เป็นห่วงโซ่คุณลักษณะ: ผลที่ตามมา และคุณค่าในการเลือกผลิตภัณฑ์ ที่สร้างขึ้นโดยผู้บริโภค

ปัจจัยแห่งความสำเร็จ : Key Success Factors

1. การศึกษาสภาพปัญหาของชุมชน ในการบูรณาการรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลอนามัยชุมชน 2 สำหรับ นิสิตพยาบาลศาสตร์ ชั้นปีที่ 4 ร่วมกับข้อมูลของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านต่อม ทำให้ทราบสภาพปัญหา และความต้องการของชุมชนที่แท้จริง
2. ผู้นำชุมชน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน และประชาชน ตำบลบ้านต่อม อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ให้ความสำคัญและมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการ ทั้งในการบูรณาการรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลอนามัยชุมชน 2 สำหรับ นิสิตพยาบาลศาสตร์ ชั้นปีที่ 4 การจัดโครงการพิชชีพักกับการดูแลสุขภาพ การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญา ในการดูแลผู้มีปัจจัยเสี่ยงต่อโรคหัวใจจากเมตาบอลิซึม
3. เป็นประเด็นที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต และภาวะสุขภาพในชุมชน
4. ได้รับการสนับสนุนจากมหาวิทยาลัยพะเยา โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านต่อม เทศบาลตำบลบ้านต่อม สำนักงานสาธารณสุขอำเภอเมืองพะเยา สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพะเยา ในการดำเนินการโครงการเป็นอย่างดี

บุคคลแห่งความสำเร็จ : Key Success Persons

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปราณี โอภาสนันท์ คณะบดีคณะพยาบาลศาสตร์
2. นางวิมลมาศ จันตรีเชื้อ หัวหน้าโครงการ
3. ดร.พิทักษ์พงษ์ศ์ ปันทีะ ผู้ร่วมโครงการ
4. นางสาวปราณี เทียมใจ อาจารย์คณะพยาบาลศาสตร์
5. นางสาวนิลวรรณ แสนศรี นิสิตพยาบาลศาสตร์ชั้นปีที่ 4
6. นายศุภกิจ บัวลอยลม นิสิตพยาบาลศาสตร์ชั้นปีที่ 4
7. บุคลากรโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านต้อม อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา
8. ผู้นำชุมชน อสม.ประชาชนบ้าน ตำบลบ้านต้อม อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา
9. บุคลากรคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา

บริบทพื้นที่

1. สามารถเป็นแนวทางในการพัฒนาภาคประชาสังคมในพื้นที่ มีความสามารถแสดงบทบาทผู้นำ การเปลี่ยนแปลงชุมชน ในการสร้างเสริมสุขภาพช่องปาก ครอบครัว และชุมชน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
2. สามารถเป็นแนวทางการเสริมสร้างพลังชุมชนเพื่อ การเสริมสร้างและพัฒนาความสามารถ (Capacity Building) ในการเป็นผู้นำ การเปลี่ยนแปลงสังคม (Social Change Leaders) ให้กับพหุภาคีงานวิจัยและในแต่ละครอบครัว และชุมชนที่ร่วมโครงการวิจัย

องค์ความรู้ที่ใช้/ผลวิจัยงานที่ใช้ในการพัฒนาพื้นที่

1. เป็นการดำเนินโครงการพัฒนารูปแบบกิจกรรมสร้างเสริมสุขภาพช่องปากในแนววัฒนธรรมชุมชน และด้วยการเสริมสร้างพลังชุมชน ซึ่งเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิต และเป็นการมุ่งสู่ความเป็นชุมชนพึ่งตนเอง และมีการพัฒนาที่ยั่งยืนได้
2. มีการบริหารจัดการและจัดกิจกรรมสร้างเสริมสุขภาพช่องปาก ให้สอดคล้องกับบริบทของครอบครัวและชุมชน และนำไปประยุกต์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างเป็นรูปธรรม
3. มีการถ่ายทอดความรู้และทักษะที่ได้จากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครอบครัว และชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ

Signature Product ที่ได้

1. รูปแบบของการดำเนินงานโดยมีธนาคารเมล็ดพันธุ์พืชผัก
2. ตำรับอาหารและโปรแกรมสำหรับดูแลผู้มีปัจจัยเสี่ยงต่อโรคหัวใจจากเมตาบอลิซึม

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในพื้นที่

เชิงสุขภาพ

จากการบูรณาการรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลอนามัยชุมชน 2 สำหรับนิสิตพยาบาลศาสตร์ ชั้นปีที่ 4 ฝึกปฏิบัติงานบ้านร่องไหมเหนือ หมู่ที่ 9 และร่องไหมใต้ หมู่ที่ 10 ประชาชนที่เข้าร่วมโครงการมีความรู้ในการออกกำลังกายอย่างถูก และตระหนักถึงปัญหาสุขภาพที่เกิดจากการมีดัชนีมวลกายเกินเพิ่มขึ้น

จากการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาในการดูแลผู้มีปัจจัยเสี่ยงต่อโรคหัวใจจากเมตาบอลิซึม ทั้ง 18 หมู่บ้าน ประชาชนสามารถปรุงอาหาร มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้การทำอาหารในวิถีชีวิตและภูมิปัญญาท้องถิ่น ตามหลักโภชนาการสำหรับผู้มีปัจจัยเสี่ยงต่อโรคหัวใจจากเมตาบอลิซึมได้

จากการวิจัยการพัฒนาระบบการดูแลผู้มีปัจจัยเสี่ยงต่อโรคหัวใจจากเมตาบอลิซึมได้รับความรู้ในการดูแลสุขภาพตนเอง และร่วมออกแบบพัฒนาโปรแกรมที่เหมาะสมกับชุมชนของตนเอง คาดว่าจะส่งผลต่อไปในอนาคต

เชิงสังคม

จากการบูรณาการรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลอนามัยชุมชน 2 สำหรับนิสิตพยาบาลศาสตร์ ชั้นปีที่ 4 ฝึกปฏิบัติงานบ้านร่องไหมเหนือ หมู่ที่ 9 และร่องไหมใต้ หมู่ที่ 10 การบูรณาการการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญาในการดูแลผู้มีปัจจัยเสี่ยงต่อโรคหัวใจจากเมตาบอลิซึม ทั้ง 18 หมู่บ้าน การวิจัยการพัฒนาระบบการดูแลผู้มีปัจจัยเสี่ยงต่อโรคหัวใจ

จากเมตาบอลิซึม ได้สร้างการมีส่วนร่วมระหว่างผู้นำสุขภาพ ผู้นำชุมชน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน และประชาชนในการดำเนินงานทุกกระบวนการเป็นอย่างดี

จากการบริการวิชาการโครงการพืชผักกับการดูแลสุขภาพ ในหมู่ที่ 4 เป็นการส่งเสริมให้กลุ่มแกนนำได้มีการแลกเปลี่ยนความรู้และได้ทำกิจกรรมร่วมกันในการดูแลพืชผัก การแลกเปลี่ยนเมล็ดพันธุ์ดั้งเดิม พืชผัก สมุนไพร ทำให้เกิดการขยายเมล็ดพันธุ์ภายในชุมชน เกิดความภาคภูมิใจ และมีการถ่ายทอดความรู้ภูมิปัญญาให้แก่บุตรหลานของตนเองเกี่ยวกับการอนุรักษ์พันธุ์ต่อไป

เชิงเศรษฐกิจ

จากการวิจัยการพัฒนาระบบการดูแลสุขภาพผู้มีปัจจัยเสี่ยงต่อโรคหัวใจจากเมตาบอลิซึม การบูรณาการรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลอนามัยชุมชน 2 สำหรับนิสิตพยาบาลศาสตร์ ชั้นปีที่ 4 ฝึกปฏิบัติงานบ้านร่องไหมเหนือ หมู่ที่ 9 และร่องไหมใต้ หมู่ที่ 10 และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญาในการดูแลผู้มีปัจจัยเสี่ยงต่อโรคหัวใจจากเมตาบอลิซึม ทั้ง 18 หมู่บ้าน ยังไม่สามารถเห็นผลได้ชัดเจนในเชิงเศรษฐกิจ แต่จะลดค่าใช้จ่ายในการเจ็บป่วยด้วยโรคที่เสี่ยงต่อโรคหัวใจจากเมตาบอลิซึมได้

จากการบริการวิชาการโครงการพืชผักกับการดูแลสุขภาพ ในหมู่ที่ 4 เป็นการลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือน ไม่ต้องซื้อพืชผัก สมุนไพร ในตลาดมีการออกแบบผลิตภัณฑ์เพื่อจำหน่ายในอนาคตทั้งเมล็ดพันธุ์พืช ผัก สมุนไพร ที่เป็นพันธุ์ดั้งเดิมที่มีอยู่ในชุมชน ปลูกแล้วสามารถปลูกขยายต่อไป มีการออกแบบผลิตภัณฑ์โดยนำพืชผักสมุนไพรในชุมชน มาบรรจุให้เกิดความสวยงาม เพื่อจำหน่ายภายในชุมชนหรือผู้ที่สนใจ โดยพืชผักสมุนไพรส่วนใหญ่จะปลูกภายในบริเวณบ้านของแกนนำ

เชิงสิ่งแวดล้อม

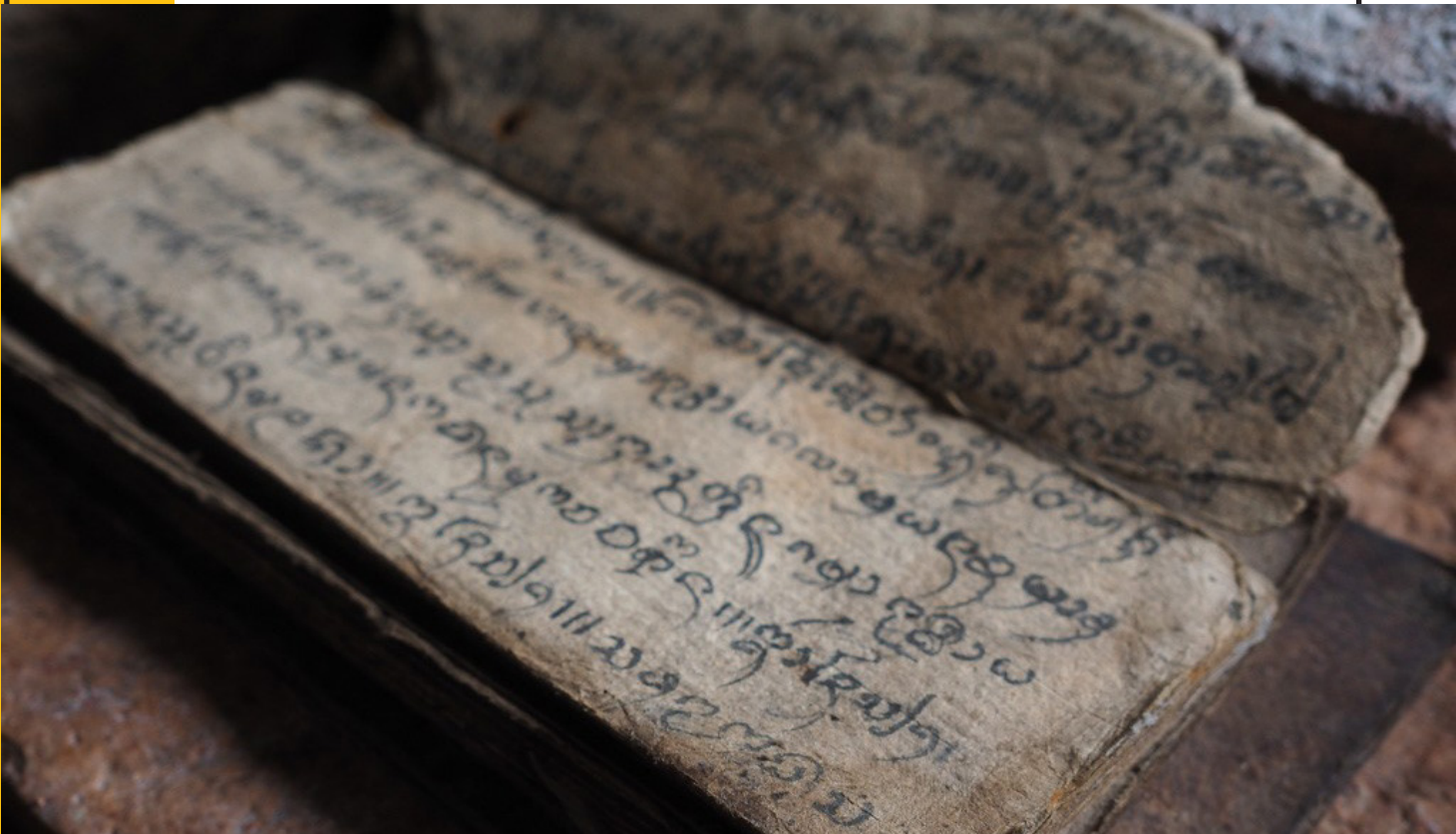
จากโครงการพืชผักกับการดูแลสุขภาพ ในหมู่ที่ 4 ในการทำสวนชุมชน (Community gardens) กลุ่มแกนนำจำนวน 35 คน ได้มีการออกแบบการทำสวนภายในบริเวณบ้านของตนเองในลักษณะที่แตกต่างกัน ภายใต้ข้อจำกัดของพื้นที่ มีการประยุกต์ใช้ไม้ไผ่ ขวดน้ำ ขวดแก้วเป็นประยุกต์ใช้ขยะ และนำทรัพยากรในชุมชนมาใช้ โดยนำมาตกแต่งให้เกิดความสวยงาม ภูมิทัศน์ สบายตา อันนำไปสู่การลดภาวะโลกร้อนได้ในอนาคต

ผลงานทางวิชาการที่เกิดขึ้น

1. ถ่ายทอดองค์ความรู้ การพัฒนารูปแบบการทำสวนชุมชนเพื่อสร้างรายได้ สร้างสุขภาพ อาหารมั่นคงเกิดขึ้นในชุมชน
2. พัฒนาระบบการดูแลผู้มีปัจจัยเสี่ยงต่อโรคหัวใจจากเมตาบอลิซึม โดยการประยุกต์ใช้ทฤษฎีสายชีวิตการเป็นเป้าหมาย ในชุมชนบ้านต้อม อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา

คณะศิลปศาสตร์

กฎหมายที่ดินพะเยา

อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา

MODEL OF SUCCESS

- **เป้าหมายของโครงการ : Ultimate Goal**
  1. เพื่อบูรณาการการเรียนการสอนกับการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม และกิจกรรมนิสิต
  2. เพื่อสร้างแผนที่ภาษาถิ่นของจังหวัดพะเยา
- **กลยุทธ์ที่ใช้ : Strategic Approach**

บูรณาการกับการเรียนการสอนกับรายวิชาภาษาถิ่นวัฒนธรรม ภาษาถิ่น คติชนวิทยา ระเบียบวิธีวิจัย และการศึกษาอิสระ
- **วิธีการ/เครื่องมือที่ใช้ : Methods/Tools**
  1. นิสิตที่ลงทะเบียนรายวิชาภาษาถิ่น คติชนวิทยา ลงพื้นที่เป้าหมายเพื่อเก็บข้อมูลทางภาษา แต่ละอำเภอในจังหวัดพะเยา
  2. รวบรวมข้อมูลที่ได้ทั้งหมดโดยแยกข้อมูลเป็นอำเภอ
  3. วิเคราะห์ข้อมูลลงในตารางบันทึกข้อมูล
  4. นำข้อมูลมาจัดทำเป็นแผนที่ภาษา
- **ปัจจัยแห่งความสำเร็จ : Key Success Factors**
  1. หน่วยงานที่สนับสนุนงบประมาณ
  2. ผู้มอกภาษา
- **บุคคลแห่งความสำเร็จ : Key Success Persons**
  1. หน่วยทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา
  2. กองบริหารงานวิจัย มหาวิทยาลัยพะเยา
  3. ผู้มอกภาษา และผู้เก็บข้อมูล
- **บริบทพื้นที่**

พื้นที่ทุกอำเภอในจังหวัดพะเยา
- **Signature Product ที่ได้**

แผนที่ภาษาถิ่นจังหวัดพะเยา

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในพื้นที่

เชิงสังคม

ถ่ายทอดองค์ความรู้จากชุมชนเพื่อบูรณาการ
กับรายวิชาในหลักสูตร

ผลงานทางวิชาการที่เกิดขึ้น

1. บรรจุเนื้อหาลงในรายวิชาภาษาถิ่น คติชนวิทยา
2. บทความทางวิชาการ หรือนำเสนอในเวทีวิชาการต่างๆ

ตัวอย่างภาพการลงพื้นที่เก็บข้อมูลภาษาถิ่นในอำเภอต่าง ๆ ในจังหวัดพะเยา

คณะพลังงานและสิ่งแวดล้อม

ผลิตภัณฑ์ แสงอาทิตย์โมเดล

อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา

MODEL OF SUCCESS

เป้าหมายของโครงการ : Ultimate Goal

1. แก้ไขปัญหาขั้นตอนในการอบแห้งผักตบชวาให้กับวิสาหกิจชุมชนจักสานผักตบชวา
2. จัดทำลாகคาร์บอนฟุตพริ้นท์ของเครื่องจักสานผักตบชวาที่ผ่านการขึ้นทะเบียนกับองค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก (องค์การมหาชน)
3. สร้างมาตรการในการลดต้นทุน และลดของเสียในขั้นตอนการผลิตสินค้าเครื่องจักสานผักตบชวา

กลยุทธ์ที่ใช้ : Strategic Approach

สร้างเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน คณะพลังงานและสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยพะเยา ร่วมมือกับโครงการ โปรแกรมสนับสนุนการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรม (ITAP) สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ให้การสนับสนุนการดำเนินงาน

วิธีการ/เครื่องมือที่ใช้ : Methods/Tools

1. เทคโนโลยีโรงอบแห้งพลังงานแสงอาทิตย์ แบบเรือนกระจก
2. หลักการประเมินการปล่อยก๊าซเรือนกระจกตลอดวัฏจักรของผลิตภัณฑ์

ปัจจัยแห่งความสำเร็จ : Key Success Factors

1. การประยุกต์ใช้องค์ความรู้ด้านพลังงาน และสิ่งแวดล้อมในการดำเนินการวิจัย
2. ความร่วมมือของเครือข่ายกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตเครื่องจักสานผักตบชวา อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา
3. การสนับสนุนการดำเนินงานจากโครงการโปรแกรมสนับสนุนการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรม (ITAP) สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

บุคคลแห่งความสำเร็จ : Key Success Persons

1. รองศาสตราจารย์ ดร.ต่อพงศ์ ตรีราชาตี คณะบดีคณะพลังงานและสิ่งแวดล้อม
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนุสรณ์ บุญปุก รองคณบดีฝ่ายวิจัยและวิเทศสัมพันธ์ หัวหน้าโครงการ
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิษระ วงศ์ปัญโญ นักวิจัย
4. คณาจารย์ บุคลากร และนิสิต คณะพลังงาน และสิ่งแวดล้อม
5. กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตเครื่องจักสานผักตบชวา อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา
6. นักวิจัยโครงการโปรแกรมสนับสนุนการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรม (ITAP) สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

บริบทพื้นที่

กว๊านพะเยา คือจิตวิญญาณของชุมชนรอบกว๊านพะเยาเป็นแหล่งทำมาหากาลเลี้ยงชีพ นอกจากการทำประมง การเกษตร และการท่องเที่ยวแล้ว พืชตบชวาที่ไม่มีค่าซึ่งเป็นผลผลิตจากกว๊านพะเยา ยังสามารถนำมาใช้ประโยชน์สร้างรายได้ให้แก่ชุมชนต่าง ๆ มาอย่างช้านาน ด้วยการนำมาจักสานเป็นผลิตภัณฑ์ เครื่องใช้ในครัวเรือน และประดับบ้าน ทั้งนี้ชุมชนชนต่าง ๆ ได้รวมกลุ่มกันเป็น วิสาหกิจชุมชนรับจ้างจักสานผลิตภัณฑ์จากพืชมตบชวา ทำให้มีรายได้เสริมมาจุนเจือค่าใช้จ่ายในครอบครัว ในช่วงฤดูว่างจากการเก็บเกี่ยว ผลผลิตทางการเกษตร

ด้านเทคโนโลยีและขั้นตอนในการผลิตซึ่งได้รับการถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น ยังเป็นเทคโนโลยีที่ยังจำเป็น จะต้องได้รับการปรับปรุง และพัฒนาอีกเป็นอย่างมาก จากการสำรวจและปรึกษาหารือร่วมกันกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชน พบว่า กระบวนการผลิตเครื่องจักสานพืชมตบชวายังมีปัญหา และอุปสรรคอีกมากมายหลายประเด็นที่จะต้องได้รับการแก้ไข และถ่ายทอดเทคโนโลยีที่เหมาะสม และทันสมัยกว่า เช่นกระบวนการอบแห้งพืชมตบชวาสด และผลิตภัณฑ์เครื่องจักสาน ซึ่งปัจจุบันยังใช้แสงแดดซึ่งต้องพึ่งพาอาศัยสภาพลมฟ้าอากาศเป็นหลัก ในวันที่ไม่มีแสงแดด หรือฝนตกจะไม่สามารถผลิตสินค้า ได้ทันตามออเดอร์ ปัญหาขั้นตอนการป้องกันเชื้อราที่ยังใช้ขี้เถ้าปิดล้อมด้วยพลาสติกอย่างง่ายเป็นเครื่องอบกัมมะถัน ซึ่งเป็นก๊าซ พิษอันตรายร้ายแรงอย่างยิ่งต่อสุขภาพ เพราะไอกัมมะถัน เมื่อสัมผัสความชื้นในบรรยากาศจะเปลี่ยนเป็นสภาพกรด สำหรับในขั้นตอนการรัดเส้นพืชมตบชวานั้นปัจจุบันยังใช้เครื่องมือพลาสติกแฉกแบบใช้แรงงานคนเป็นหลัก ซึ่งทำให้ได้เส้นพืชมตบชวาที่มีความหนา ไม่สม่ำเสมอ ส่งผลกระทบโดยตรงต่อคุณภาพของผลิตภัณฑ์ขั้นสุดท้าย นอกจากนี้ตัวแทนวิสาหกิจชุมชนยังได้แสดงความต้องการ การสนับสนุนในเรื่องของการออกแบบผลิตภัณฑ์แบบใหม่ ๆ ที่ทันสมัย และการเพิ่มหรือขยายโอกาสทางการค้าไปสู่ระดับสากล เช่น ระบบการค้าอิเล็กทรอนิกส์ และการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีต่อสิ่งแวดล้อมของผลิตภัณฑ์ เป็นต้น

คณาจารย์คณะพลังงานและสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยพะเยา จึงได้นำความรู้และความเชี่ยวชาญ เข้ามาแก้ไขปัญหของชุมชน ด้วยการนำองค์ความรู้และเทคโนโลยีที่เหมาะสมไปถ่ายทอด และขยายผลให้กับวิสาหกิจ ชุมชนผลิตเครื่องจักสานจากพืชมตบชวา จังหวัดพะเยา เพื่อเพิ่มศักยภาพในการผลิต เพิ่มโอกาสทางการค้า ลดต้นทุน และผลของเสียจากการผลิต สร้างผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม สร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน เพื่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และยั่งยืนต่อไปในอนาคต

■ องค์ความรู้ที่ใช้/ผลวิจัยงานที่ใช้ในการพัฒนาพื้นที่

เทคโนโลยีโรงอบแห้งพลังงานแสงอาทิตย์แบบเรือนกระจก

โรงอบแห้งพลังงานแสงอาทิตย์แบบเรือนกระจกมีลักษณะโครงสร้างของเครื่องอบแห้งเป็นทั้งตัวรับแสงอาทิตย์ และห้องอบแห้งผลิตภัณฑ์ให้อยู่ในเครื่องเดียวกัน ผลิตภัณฑ์จะได้รับพลังงานแสงอาทิตย์โดยตรง โดยมีพื้นที่ทำหน้าที่เป็นตัวดูดกลืนพลังงานแสงอาทิตย์โดยรูปทรงของเครื่องอบแห้งจะมีรูปร่างเป็นแบบ Green House ส่วนภายในห้องอบแห้งได้ออกแบบให้สามารถอบผลิตภัณฑ์ได้ปริมาณมาก โดยมีประตูอยู่ด้านหน้าเพื่อให้สามารถนำผลิตภัณฑ์เข้าและออกจากเครื่องอบแห้งได้สะดวก สำหรับพื้นจะปูด้วยแผ่นพลาสติก และเทคอนกรีตเสริมเหล็ก ด้านบนใช้แผ่นโพลีคาร์บอเนตที่เป็นฉนวนโปร่งแสงคลุมเพื่อลดการสูญเสียความร้อน ในส่วนด้านหน้าได้ทำการออกแบบให้มีพัดลมระบายอากาศเพื่อทำหน้าที่ระบายความชื้นออกจากเครื่องช่วยลดปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นเนื่องจากไอน้ำที่เกาะอยู่ภายในเครื่องและช่วยลดความชื้นในอากาศของห้องอบแห้งทำให้ใช้ระยะเวลาในการอบแห้งสั้นลง

คาร์บอนฟุตพริ้นท์ผลิตภัณฑ์

การประเมินการปล่อยก๊าซเรือนกระจกตลอดวัฏจักรชีวิตของผลิตภัณฑ์ ใช้หลักการประเมินผลกระทบที่มีต่อสิ่งแวดล้อมตลอดช่วงชีวิต (Life cycle assessment : LCA) ตั้งแต่การได้มาซึ่งวัตถุดิบ กระบวนการผลิต การใช้งาน และการกำจัดเศษซากผลิตภัณฑ์หลังการใช้งาน ซึ่งนักวิชาการ ผู้ประกอบการ และผู้ที่สนใจ สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการประเมินการปล่อยก๊าซเรือนกระจกของผลิตภัณฑ์ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาปรับปรุงกระบวนการผลิตสินค้าตลอดวัฏจักรชีวิตให้มีการลดการใช้พลังงาน และลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกลง อันเป็นการช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับเศรษฐกิจ และก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศต่อไป

คาร์บอนฟุตพริ้นท์ หมายถึง ปริมาณก๊าซเรือนกระจกที่ปล่อยออกมาจากผลิตภัณฑ์แต่ละหน่วย ตลอดวัฏจักรชีวิตของผลิตภัณฑ์ ตั้งแต่การได้มาซึ่งวัตถุดิบ การขนส่ง การประกอบชิ้นส่วน การใช้งาน และการจัดการซากผลิตภัณฑ์หลังใช้งาน โดยคำนวณออกมาในรูปของคาร์บอนไดออกไซด์เทียบเท่า

ฉลากคาร์บอนฟุตพริ้นท์ หมายถึง เครื่องหมายหรือสัญลักษณ์บ่งบอกถึงปริมาณก๊าซเรือนกระจกที่ปล่อยออกมาจากการผลิตสินค้าในรูปคาร์บอนไดออกไซด์เทียบเท่า ซึ่งถือเป็นข้อมูลประกอบการทำข้อตกลงทางการค้ากับประเทศคู่ค้า รวมถึงผู้บริโภคทั่วไปจะได้ใช้ข้อมูลจากฉลากคาร์บอนฟุตพริ้นท์ในการพิจารณาตัดสินใจเลือกซื้อสินค้า และเป็นทางเลือกหนึ่งที่ผู้บริโภคจะสามารถมีส่วนร่วมในการช่วยลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก โดยการเลือกผลิตภัณฑ์ที่มีการปล่อยก๊าซเรือนกระจกน้อยกว่า ทำให้เกิดกลไกทางการตลาดที่จะกระตุ้นให้ผู้ประกอบการมีการพัฒนากระบวนการผลิตสินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมมากขึ้น โดยลดปริมาณของเสียจากการผลิต ลดต้นทุนการผลิต ตลอดจนลดปัญหาสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะในด้านการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก ทั้งนี้ นอกจากจะเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพด้านการผลิต พัฒนาและยกระดับมาตรฐานการผลิตของผลิตภัณฑ์ OTOP แล้ว ยังส่งผลให้ผลิตภัณฑ์ OTOP มีการเตรียมพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์เศรษฐกิจ และข้อกีดกันทางการค้าจากตลาดโลก เพื่อแสดงให้เห็นถึงการมีส่วนร่วมของประเทศไทยในการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกสู่สิ่งแวดล้อม และลดภาวะโลกร้อนอย่างเป็นรูปธรรม

Signature Product ที่ได้

โรงอบแห้งผลิตภัณฑ์ผักตบชวาพลังงานแสงอาทิตย์แบบเรือนกระจก และผลิตภัณฑ์เครื่องจักสานผักตบชวาผ่านการขึ้นทะเบียนฉลากคาร์บอนกับองค์การบริหารจัดการ

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในพื้นที่

เชิงเศรษฐกิจ

วิสาหกิจชุมชนสามารถเพิ่มศักยภาพในการผลิต และจำหน่ายสินค้าเครื่องจักสานได้ยิ่งขึ้น เนื่องจากในฤดูฝนหรือในวันที่มีฝนตก จะมีอุปสรรคในการทำงาน ดังนั้นตู้อบพลังงานแสงอาทิตย์จะสามารถช่วยแก้ไขปัญหานี้ ข้อจำกัดดังกล่าวได้ วิสาหกิจบางแห่งมีการจำหน่ายสินค้าให้กับชาวต่างประเทศ การได้รับฉลากคาร์บอนจะช่วยสร้างภาพลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ และเพิ่มโอกาสทางการค้าให้แก่วิสาหกิจชุมชนได้

เชิงสิ่งแวดล้อม

ส่งเสริมการใช้พลังงานทดแทนให้กับกลุ่มแปรรูปผักตบชวาบริเวณพื้นที่รอบกว๊านพะเยาสามารถลดปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจก ลดการใช้พลังงานจากฟอสซิล และการนำเข้าพลังงานดังกล่าว

ผลงานทางวิชาการที่เกิดขึ้น

1. การถ่ายทอดเทคโนโลยี และการเพิ่มประสิทธิภาพในกระบวนการผลิตผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา ด้วยเทคโนโลยีโรงอบแห้งพลังงานแสงอาทิตย์แบบเรือนกระจก ของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มจักสานผักตบชวาบ้านห้วยเคียนเหนือ จังหวัดพะเยา
2. ผลงานการตีพิมพ์เผยแพร่การประเมินคาร์บอนฟุตพริ้นท์ของผลิตภัณฑ์ เครื่องจักสานจากผักตบชวาของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มจักสานผักตบชวาบ้านห้วยเคียนเหนือ ในประชุมวิชาการระดับชาติ พะเยาวิจัย 9

คณะเกษตรศาสตร์และทรัพยากรธรรมชาติ

โมเดลทางการเกษตร
สำหรับเป็นแหล่งโปรตีนอย่างยั่งยืน
ของชุมชนแม่ใจ จังหวัดพะเยา ระยะที่ 2

อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา

MODEL OF SUCCESS

เป้าหมายของโครงการ : Ultimate Goal

การพัฒนาองค์ความรู้ และแกนนำเกษตรกรที่สามารถผลิตกุ้งฝอย และสัตว์น้ำเศรษฐกิจอื่น ๆ รวมไปถึงมีส่วนช่วยในการเพิ่มจำนวนสัตว์น้ำเศรษฐกิจในธรรมชาติให้เพิ่มขึ้น ซึ่งเดิมเกษตรกรยังต้องไปหาจากธรรมชาติ ดังนั้นถ้าโครงการสำเร็จได้ และมีการขยายผลไปสู่เกษตรกรรายอื่น ๆ จะทำให้ได้ผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำ และอาหารปลอดภัยที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของจังหวัดพะเยาได้

กลยุทธ์ที่ใช้ : Strategic Approach

โมเดลบันได 7 ชั้น เพื่อดำเนินการ ดังนี้ คือ

1. ประชุมคณะทำงาน
2. ประสานผู้นำชุมชน
3. คิดโจทย์กับคนในพื้นที่
4. มีกระบวนการวิจัย
5. ใฝ่ใจประเด็นที่ศึกษา
6. พัฒนาเพื่อความยั่งยืน
7. สรุบบโมเดลเพื่อขยายผลไปพื้นที่อื่น ๆ

วิธีการ/เครื่องมือที่ใช้ : Methods/Tools

1. การจัดการองค์ความรู้หลักที่ใช้ในโครงการนี้ คือการพัฒนาหัวใจจุลินทรีย์ เพื่อใช้หมักวัสดุการเกษตร เช่น ปลายข้าว และมันสำปะหลัง เป็นอาหารสัตว์ โดยวิธีนี้จะมีการนำมาพัฒนาองค์ความรู้เพื่อให้สามารถทำได้ง่ายและต้นทุนไม่สูงเพื่อให้เกษตรกรทั่วไปสามารถนำไปใช้ต่อยอดได้ง่าย

2. การพัฒนา และส่งต่อองค์ความรู้โครงการมีการวิจัยร่วมกับการถ่ายทอดองค์ความรู้ที่ร่วมดำเนินงานไปพร้อมกับเกษตรกรในพื้นที่ เช่น การวิเคราะห์ความเป็นไปได้ของการดำเนินงาน การสรรหาและใช้องค์ความรู้เพื่อวิจัยแก้ไขปัญหา และการสร้างกลไกการขับเคลื่อนโดยชุมชนมีส่วนร่วม เพื่อให้ร่วมกันเรียนรู้ และดำเนินกิจกรรมการเกษตรตามความสนใจจากการปฏิบัติจริง และสามารถกระจายความรู้ที่ได้รับต่อสมาชิกในชุมชนและพื้นที่ใกล้เคียงได้

ปัจจัยแห่งความสำเร็จ : Key Success Factors

ศูนย์เรียนรู้การเกษตรอินทรีย์วิถีต้นน้ำอิง จะเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการผลิตสัตว์น้ำของเกษตรกรในพื้นที่ ซึ่งจะช่วยพัฒนาวิถีชีวิตของเกษตรกร จากแต่เดิมที่ต้องออกไปหาสัตว์น้ำในหนองหรือแหล่งทรายมาขาย ทำให้เกษตรกรสามารถผลิตกุ้งฝอยเชิงเศรษฐกิจได้จะทำให้สร้างอาชีพได้อย่างยั่งยืน

บุคคลแห่งความสำเร็จ : Key Success Persons

วิสาหกิจชุมชนกลุ่มอมรินทร์พี เพื่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ชุมชนสันกำแพง ตำบลบ้านเหล่า อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา

■ บริบทพื้นที่

กลุ่มเกษตรกรบ้านสันกำแพง หมู่ที่ 8 ตำบลบ้านเหล่า อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา ซึ่งมีผู้นำชุมชน คือนายเกษม สวงนา ให้ข้อมูล ดังนี้ คือจำนวนครัวเรือน 70 ครัวเรือน ประชากรรวมทั้งสิ้น 261 คน อาชีพหลักเกษตรกร ประมง ค้าขาย และรับจ้างทั่วไป โดยมีพื้นที่ทำการเกษตร 1,990 ไร่ และมีแหล่งน้ำสำคัญ คือ หนองเล็งทราย ซึ่งจากข้อมูลพบว่าในอดีตเกษตรกร ھاกึ่งฝอยได้เฉลี่ย 3 กิโลกรัมต่อวัน คิดเป็นเงินกว่า 750 บาทต่อกิโลกรัม แต่ ณ ปัจจุบันจำนวนกึ่งฝอยที่หาได้มีปริมาณเฉลี่ย 0.5 กิโลกรัมต่อวัน ดังนั้นที่ประชุมคณะเกษตรกรและทรัพยากรธรรมชาติ จึงได้ร่วมกันเพื่อหาแนวทางในการผลิตกึ่งฝอย โดยมีสาขาประมงเป็น แก่นนำ และสาขาอื่น ๆ ร่วมโครงการ

■ องค์ความรู้ที่ใช้/ผลวิจัยงานที่ใช้ในการพัฒนาพื้นที่

การพัฒนาอาหารสำเร็จรูปสำหรับการเลี้ยงสัตว์เชิงพาณิชย์ เช่น การใช้เปลือกข้าวโพดหมักเป็นอาหารสัตว์ และการหาวัสดุทดแทนการใช้ปลาป่น เช่น เศษหอยเชอร์รี่หมัก และข้าวหมักเลือดสัตว์ร่วมกับวัสดุการเกษตรอื่น ที่หา ได้ในท้องถิ่น พบว่าสามารถใช้ข้าวหมักเลือดได้กว่า 70 เปอร์เซ็นต์ และทำให้อาหารมีโภชนะ โดยเฉพาะโปรตีนรวมเฉลี่ย 30 เปอร์เซ็นต์ มีต้นทุนเฉลี่ย 11.64 บาทต่อกิโลกรัม ซึ่งราคาถูกกว่าสูตรกรมประมง ราคาเฉลี่ย 19.61 บาทต่อกิโลกรัม และอาหารสำเร็จรูปโปรตีน 30 เปอร์เซ็นต์ ราคาเฉลี่ย 30.00 บาทต่อกิโลกรัม

■ Signature Product ที่ได้

รูปแบบการพัฒนาอาหารสัตว์น้ำต้นทุนต่ำเพื่อการเลี้ยงสัตว์เชิงพาณิชย์

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในพื้นที่

เชิงเศรษฐกิจ

การลดต้นทุนทางด้านอาหารสัตว์ในการผลิต สัตว์น้ำ เพื่อบริโภค และจำหน่าย อาทิ เช่น กุ้งฝอย ปลาน้ำจืด และอื่น ๆ

เชิงสังคม

เกษตรกรสามารถผลิตสัตว์น้ำ โดยใช้วิธีทาง วิทยาศาสตร์ผสานกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งจะเป็นการ พัฒนาวิถีชีวิตจากแบบเดิมที่ต้องไปหาสัตว์น้ำจากหนองเล็งทราย เพียงอย่างเดียวสู่โมเดลทางการเกษตรสำหรับเป็นแหล่งโปรตีน ของชุมชนแม่ใจอย่างยั่งยืน

เชิงสิ่งแวดล้อม

การจัดการทรัพยากรน้ำ และนวัตกรรมเกษตรที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

ผลงานทางวิชาการที่เกิดขึ้น

Thana, S., Anorach, T., Sorachakula, C. and Danmek, K. 2019. Nutritional composition of maize husk silage generated from solid state fermentation by *Trichoderma viride* UP01. Pakistan Journal of Botany 51(6):2255-2260. วารสารใน Scopus และ Web of Science (ในฐานข้อมูล SCIE) ตามประกาศ ก.พ.อ. เรื่อง หลักเกณฑ์การพิจารณาวารสารทาง วิชาการ สำหรับการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ พ.ศ.2562

หนองเล็งทราย ตำบลบ้านเหล่า อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา เป็นแหล่งน้ำจืดขนาดใหญ่ ที่มีพืชน้ำ และสัตว์น้ำอุดมสมบูรณ์ อุปกรณ์ตกกุ้งฝอย และนายเกษม สวนนา เกษตรกร

คณะสหเวชศาสตร์

แม่ใจ โมเดล

| อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา

MODEL OF SUCCESS

เป้าหมายของโครงการ : Ultimate Goal

บูรณาการความร่วมมือภาคีเครือข่ายเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตแบบองค์รวมในผู้สูงอายุ ผู้พิการ และผู้ป่วยติดเตียง โดยคนในชุมชนเพื่อให้เกิดการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน

กลยุทธ์ที่ใช้ : Strategic Approach

เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนโดยการจัดทำประชาพิจารณ์เพื่อให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการของชุมชน รวมทั้งบูรณาการความร่วมมือของภาคีเครือข่ายเพื่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตแบบองค์รวม

วิธีการ/เครื่องมือที่ใช้ : Methods/Tools

การลงพื้นที่เพื่อสำรวจปัญหาและบริบทของชุมชน การทำประชาพิจารณ์ การถ่ายทอดองค์ความรู้สู่ชุมชน โดยการอบรมเชิงปฏิบัติการการดูแลผู้สูงอายุ ผู้พิการ และผู้ป่วยติดเตียงแก่ชุมชน และจัดทำคู่มือการฟื้นฟูสุขภาพเพื่อเป็นแนวทางเบื้องต้นในการดูแลผู้สูงอายุ ผู้พิการ และผู้ป่วยในแต่ละกลุ่ม

ปัจจัยแห่งความสำเร็จ : Key Success Factors

1. ความร่วมมือของภาคีเครือข่าย และคนในชุมชน
2. การมีส่วนร่วมของคนในชุมชน

บุคคลแห่งความสำเร็จ : Key Success Persons

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ยุทธนา คุ้มันต์ คณบดีคณะสหเวชศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา
2. นางรัตนารณ อินตะมูล ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลแม่สุก อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา
3. นางดวงเรศ คำวัง พยาบาลวิชาชีพ ชำนาญการ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลแม่สุก อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา
4. นายอัครชัย เอื้อขยงค์ศักดิ์ ปลัดอำเภอประจำตำบลแม่สุก อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา
5. นางตุจดาว แก้วมี ผู้อำนวยการกองสาธารณสุข และสิ่งแวดล้อม องค์การบริหารส่วนตำบลแม่สุก อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา
6. ผู้ช่วยเหลือดูแลผู้สูงอายุ (caregiver : CG) ศูนย์อ้อมอักษิตตำบลแม่สุก อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา
7. นางสมจิตร ทุงพรวน ประธานคณะกรรมการ โองเฮียนผู้สูงอายุเทศบาลตำบลแม่ใจ อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา
8. นายหวน ล้อมทาง กลุ่มผู้สูงอายุ อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา
9. คณาจารย์และนิสิตคณะสหเวชศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา

■ บริบทพื้นที่

อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา มีจำนวนผู้สูงอายุ ผู้พิการ และผู้ป่วยติดเตียงเป็นจำนวนมากที่ต้องการการรักษา ฟันฟู รวมทั้งการส่งเสริมสุขภาพ และป้องกันโรค อย่างไรก็ตามบุคคลกลุ่มนี้ส่วนใหญ่ไม่สามารถเข้าถึงสถานพยาบาล เนื่องจากอยู่ห่างไกลจากโรงพยาบาล ปัญหาทางเศรษฐกิจ ญาติไม่มีเวลา เป็นต้น คณะสหเวชศาสตร์ จึงมีแนวคิดในการบูรณาการความร่วมมือภาคีเครือข่าย เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตแบบองค์รวมของผู้สูงอายุ ผู้พิการ และผู้ป่วยติดเตียง โดยพัฒนาศักยภาพแกนนำสุขภาพในชุมชนให้สามารถดูแลผู้สูงอายุ ผู้พิการ และผู้ป่วยติดเตียงได้อย่างมีประสิทธิภาพและครอบคลุมมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังบูรณาการด้านวิชาการ กับภูมิปัญญาท้องถิ่น ในการพัฒนาอุปกรณ์ออกกำลังกายที่ทำจากวัสดุในท้องถิ่น ทำให้ได้อุปกรณ์ในการออกกำลังกายเพื่อส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ

■ องค์ความรู้ที่ใช้/ผลวิจัยงานที่ใช้ในการพัฒนาพื้นที่

การจัดทำทางที่เหมาะสมในผู้ป่วยติดเตียง เพื่อความสบายและป้องกันภาวะแทรกซ้อน การออกกำลังกาย เพื่อการบำบัดรักษา การใช้เครื่องช่วยเดิน และการใช้แบบประเมินผู้ป่วย

■ Signature Product ที่ได้

คู่มือการฟื้นฟูสุขภาพ 3 สุข (นอนสุข: นั่งสุข: เดินสุข) ในการดูแลผู้ป่วยติดเตียง ผู้พิการ และผู้สูงอายุ สำหรับผู้ช่วยเหลือดูแลผู้สูงอายุ (caregiver: CG) อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ญาติ และผู้สนใจทั่วไป

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในพื้นที่

เชิงเศรษฐกิจ

ผู้สูงอายุ ผู้พิการและผู้ป่วยติดเตียงมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นนำไปสู่การลดค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพ นอกจากนี้ผู้ประกอบการออกกำลังกายที่ทำจากวัสดุในท้องถิ่นยังส่งเสริมให้เกิดรายได้แก่ชุมชน

เชิงสิ่งแวดล้อม

การนำวัสดุเหลือใช้จากท้องถิ่นมาประดิษฐ์เป็นอุปกรณ์ออกกำลังกาย ช่วยลดปริมาณขยะในชุมชน และรักษาสิ่งแวดล้อม

เชิงสังคม

ชุมชนมีส่วนร่วมในการดูแลสุขภาพ และเกิดการประสานความร่วมมือของภาคีเครือข่ายในการพัฒนาคุณภาพชีวิตแบบองค์รวมของผู้สูงอายุ ผู้พิการ และผู้ป่วยติดเตียง

ผลงานทางวิชาการที่เกิดขึ้น

ถ่ายทอดองค์ความรู้ในการดูแลผู้สูงอายุ ผู้พิการ และผู้ป่วยติดเตียงแก่ชุมชน และจัดทำคู่มือการฟื้นฟูสุขภาพ 3 สุข (นอนสุข: นั่งสุข: เดินสุข) โดยคู่มือนี้ ได้แบ่งกลุ่มผู้ป่วยออกเป็น 3 กลุ่มตามระดับความสามารถในการเคลื่อนไหวสูงสุด ได้แก่ กลุ่มที่ 1 ผู้ป่วยติดเตียงที่ไม่สามารถลุกนั่ง และยืนได้ (นอน) กลุ่มที่ 2 ผู้ป่วยที่สามารถนั่งได้แต่ไม่สามารถยืน และเดินได้ (นั่ง) และกลุ่มที่ 3 ผู้ป่วยหรือผู้สูงอายุที่สามารถยืน และเดินได้ (เดิน) และจัดทำโปรแกรมการฟื้นฟูเบื้องต้นสำหรับผู้ป่วยแต่ละกลุ่ม ได้แก่ นอนสุข นั่งสุข และยืนสุข สำหรับผู้ป่วยกลุ่มที่ 1, 2 และ 3 ตามลำดับ โดยเน้นการฟื้นฟูสภาพและป้องกันภาวะแทรกซ้อนที่พบบ่อยในแต่ละกลุ่มเป็นสำคัญ ทั้งนี้เพื่อให้ CG อาสาสมัครสาธารณสุข ญาติ ตลอดจนผู้สนใจ สามารถทำการฟื้นฟูสุขภาพได้อย่างเหมาะสม กับสภาวะของผู้ป่วยในแต่ละกลุ่ม เพื่อส่งเสริมการมีสุขภาพ และคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

คณะเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

การออกแบบและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน
ทางภูมิสารสนเทศแบบมีส่วนร่วม
เพื่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน

| อำเภอภูพานยาว จังหวัดพะเยา

MODEL OF SUCCESS

เป้าหมายของโครงการ : Ultimate Goal

เพื่อยกระดับความสามารถในการนำข้อมูลเชิงพื้นที่ไปใช้ประโยชน์ในการวางแผนพัฒนา และการบริหารจัดการชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดความยั่งยืน

กลยุทธ์ที่ใช้ : Strategic Approach

การวางแผนแบบใช้ลักษณะของพื้นที่เป็นตัวขับเคลื่อน (Area based approach) ร่วมกับภาคเครือข่ายทั้งภายในมหาวิทยาลัยและหน่วยงานในพื้นที่ โดยใช้กระบวนการทาง ภูมิสารสนเทศแบบมีส่วนร่วม (Participatory GIS: PGIS) ผ่านแผนที่และแบบจำลอง ร่วมกันระหว่างชุมชนและมหาวิทยาลัย วิเคราะห์ปัญหา และนำไปสู่การวางแผนจัดการพื้นที่อย่างเป็นรูปธรรม

วิธีการ/เครื่องมือที่ใช้ : Methods/Tools

การเข้าสำรวจแบบมีส่วนร่วมกับชุมชนโดยใช้เทคโนโลยีทางภูมิสารสนเทศ GPS ภาพข้อมูลดาวเทียม แอปพลิเคชันในการจัดเก็บข้อมูล

ปัจจัยแห่งความสำเร็จ : Key Success Factors

ความร่วมมือเกิดจากความต้องการของชุมชน และองค์ความรู้ทางวิชาการจากมหาวิทยาลัยมาประสานกัน และการเข้าทำกิจกรรมอย่างต่อเนื่องของคณาจารย์และนิสิต ทำให้เกิดความรู้สึกเหมือนญาติพี่น้อง ร่วมแลกเปลี่ยน วิเคราะห์ปัญหา และหาแนวทางในการจัดการร่วมกัน โดยมีชุมชนเป็นตัวหลักในการขับเคลื่อนและมหาวิทยาลัยในฐานะผู้ให้คำแนะนำ และช่วยเหลือ แก้ไขปัญหา และพัฒนา (Coaching)

บุคคลแห่งความสำเร็จ : Key Success Persons

1. รองศาสตราจารย์ ดร.ฐิติรัตน์ เขียวสุวรรณ รองอธิการบดีฝ่ายวางแผนและสารสนเทศ
2. ดร.พรเทพ โรจนวสุ คณบดีคณะเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร
3. นิสิตคณะเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร
4. คณะกรรมการและชาวบ้านชุมชนบ้านร่องป่อ

■ บริบทพื้นที่

คณะเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ได้รับมอบหมายพันธกิจให้มีหน้าที่ความรับผิดชอบในอำเภอกฎาคมยาว จังหวัดพะเยา ได้เข้าร่วมรับฟังปัญหาในการประชุมโครงการบำบัดทุกข์บำบัดทุกข์ของอำเภอกฎาคมยาว โดยในพื้นที่ชุมชนบ้านร่องปอมีปัญหาด้านการขาดแคลนน้ำ และมีสภาพภูมิประเทศขนาบข้างด้วยภูเขาทั้งสองด้าน ด้านบนเป็นอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่เพื่อการเกษตรกรรม และจากการเข้าพื้นที่พบว่าชุมชนบ้านร่องปอมีพื้นที่ป่าในเขตชุมชนที่ดำเนินการขอเข้าทำประโยชน์ในรูปแบบ “ป่าชุมชน” ทางคณะทำงานได้ลงสำรวจและใช้องค์ความรู้ทางเทคโนโลยีสารสนเทศ ในการจัดทำฐานข้อมูลชุมชน เช่นการผลิตสื่อทั้งในรูปแบบแผนที่กระดาษ แผนที่ดิจิทัล แบบจำลองภูมิประเทศ สื่อแอนิเมชันที่แสดงประวัติความเป็นมาของชุมชน แผนที่แสดงทรัพยากรป่าไม้ และผลิตจากป่าไม้ ที่ตั้งบ้านเรือน ฐานข้อมูลชุมชน และที่สำคัญได้ร่วมกับชุมชนทำฝายมีชีวิตคือเพิ่มความชุ่มชื้นให้กับป่าชุมชน เก็บข้อมูลเพื่อสร้างตัวชี้วัดจากเครื่องมือพื้นฐาน ในการดำเนินงานในปี พ.ศ.2562 จึงแบ่งส่วนงานออกเป็น 2 ส่วนหลักด้วยกัน คือส่วนแรกติดตามการเปลี่ยนแปลงของฝายที่ทำการสร้างและเก็บข้อมูลเชิงปริมาณทั้งจากป่าไม้ ตะกอน และน้ำอย่างต่อเนื่อง และทำเป็นพื้นที่วิจัยแก่นิสิตทั้งในส่วนของรายวิชา และโครงการวิจัยเพื่อพัฒนาเป็นตัวชี้งานในการสำเร็จการศึกษาเป็นพื้นที่ GIS Camp ส่วนที่สอง นำอาคารจัดทำฐานข้อมูลเชิงพื้นที่ที่มีผลใช้ในการดำเนินงานไปแล้วในชุมชนบ้านร่องปอได้ หมู่ที่ 14 ตำบลลงเจียง อำเภอกฎาคมยาว จังหวัดพะเยา ไปขยายผลในพื้นที่ชุมชนบ้านร่องปอเหนือ หมู่ที่ 7 ตำบลลงเจียง อำเภอกฎาคมยาว จังหวัดพะเยาต่อไป ทั้งนี้ต้องการตกผลึกทางความคิดในกระบวนการทำงานเพื่อออกแบบและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางภูมิสารสนเทศแบบมีส่วนร่วม เพื่อการพัฒนาชุมชนต้นแบบ โดยความร่วมมือของมหาวิทยาลัย โดยให้นิสิตได้เข้ามามีโอกาสในการปฏิบัติการจริงในพื้นที่จริงร่วมกับชุมชนทั้งในสองส่วน และร่วมกับโครงการบริการวิชาการ และโครงการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม เพื่อขยายผลจากป่าชุมชนไปต่อยอดทางการใช้ประโยชน์เสริมจากการมีป่าไม้ในพื้นที่ ให้เห็นคุณค่าที่สำคัญของการมีส่วนร่วมกันแบบพึ่งพาอาศัยกันของคนกับป่าไม้ เพื่อความยั่งยืนสืบต่อไป

■ องค์ความรู้ที่ใช้/ผลวิจัยงานที่ใช้ในการพัฒนาพื้นที่

องค์ความรู้ที่ใช้ในพื้นที่ประกอบด้วยการบูรณาการ เทคโนโลยีภูมิสารสนเทศ ได้แก่ระบบนำร่องตำแหน่งด้วยดาวเทียม (GNSS) การรับรู้ระยะไกล (Remote Sensing) ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (Geographic Information System) และการสำรวจภาคพื้น (Surveying) ใช้ทำการติดตามการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพ (น้ำ ตะกอน และต้นไม้) และการจัดทำฐานข้อมูล โดยใช้รายวิชานำมาเป็นห้องเรียนธรรมชาติเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างชุมชน และมหาวิทยาลัย โดยนิสิตได้นำความรู้มาใช้ในพื้นที่จริงก่อให้เกิดการเรียนรู้ และปรับใช้ก่อนไปสู่การทำงานจริง ทั้งในเรื่องวิชาการและการปฏิสัมพันธ์กับชุมชน และเพื่อนร่วมงานได้เป็นอย่างดี

■ Signature Product ที่ได้

พื้นที่ต้นแบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการชุมชน

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในพื้นที่

เชิงเศรษฐกิจ

ผืนป่ามีสภาพป่าที่อุดมสมบูรณ์เพิ่มมากขึ้น กลายเป็นแหล่งอาหารที่สำคัญของชุมชน ทั้งในเรื่องของเห็ด ผัก และสัตว์ป่าในพื้นที่ (ซึ่ง) ทำให้ลดรายจ่ายในการซื้ออาหารมาบริโภคประจำวัน ลดตะกอน และน้ำมีความใสสะอาดมากขึ้น ทำให้ลดค่าใช้จ่ายในการขุดลอกตะกอน และแหล่งน้ำสามารถเก็บกักน้ำได้มากขึ้น

เชิงสิ่งแวดล้อม

ในช่วง 2 ปีที่ผ่านมา ไม่พบว่ามีไฟป่าในพื้นที่ทั้งจากการบอกเล่าของคนในชุมชน และการตรวจหาจากระบบจุดไฟป่า (Hot spot) ขององค์การนาซ่า (FIRMS)

เชิงสังคม

เกิดความรักใคร่สามัคคีระหว่างคนในชุมชนจากกิจกรรมที่ได้ทำร่วมกัน ทั้งการสำรวจข้อมูลในชุมชน และการเดินป่าสำรวจความหลากหลาย ชนชนที่นิสิต และคณาจารย์เกิดความคุ้นเคยและสนิทสนม มีการชักชวนเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม ประเพณีต่าง ๆ ของชุมชนอย่างสม่ำเสมอ

ผลงานทางวิชาการที่เกิดขึ้น

รังสรรค์ เกตุอ้อต และ ณัฐวุฒิ ทาแกง. 2562. การประมาณค่าการกักเก็บคาร์บอนเหนือพื้นดินในป่าเต็งรังด้วยเทคนิคการรับรู้ระยะไกล บริเวณป่าชุมชนบ้านร่องป่อ อำเภอกงคาญยาว จังหวัดพะเยา. วิทยาศาสตร์วิจัย ครั้งที่ 11. 23-24 พฤษภาคม 2562. คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

คณะแพทยศาสตร์

การพัฒนาระบบสารสนเทศ ด้านสุขภาพระยะไกล

| อําเภอบาง จังหวัดพะเยา

MODEL OF SUCCESS

เป้าหมายของโครงการ : Ultimate Goal

ประชาชนในพื้นที่สามารถเข้าถึงระบบสารสนเทศทางการแพทย์และสุขภาพ บนระบบปฏิบัติการเครือข่ายอิเล็กทรอนิกส์ได้อย่างทั่วถึง ลดข้อจำกัดทางสังคมในการเข้าถึงหน่วยงานบริการด้านสุขภาพด้วยการสื่อสารทางไกล เกิดความร่วมมือด้านเทคโนโลยีสารสนเทศกับหน่วยงานบริการสุขภาพในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน

กลยุทธ์ที่ใช้ : Strategic Approach

ใช้กระบวนการสารสนเทศและการสื่อสาร ผ่านระบบปฏิบัติการเครือข่ายอิเล็กทรอนิกส์ ในการให้บริการข่าวสารสาระความรู้และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านสุขภาพระหว่างหน่วยงานวิชาการ หน่วยงานบริการสุขภาพและประชาชน

วิธีการ/เครื่องมือที่ใช้ : Methods/Tools

พัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศการสื่อสารทางการแพทย์และสุขภาพ บนระบบปฏิบัติการเครือข่ายอิเล็กทรอนิกส์

ปัจจัยแห่งความสำเร็จ : Key Success Factors

การเข้าถึงชุมชน เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการ การทำความเข้าใจในปัญหา และความต้องการด้านการสื่อสารสุขภาพ รวมทั้งความพร้อมในการร่วมพัฒนาระบบการสื่อสารทางไกลด้านสุขภาพของประชาชนในชุมชน

บุคคลแห่งความสำเร็จ : Key Success Persons

1. ศาสตราจารย์ นายแพทย์วีระพล จันทรतीयง คณบดีคณะแพทยศาสตร์
2. ผู้อำนวยการและเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลขุนควน ตำบลขุนควน อำเภอปอง จังหวัดพะเยา
3. นายกเทศมนตรีเทศบาลแม่กา ตำบลแม่กา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา และเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้อง
4. คณะผู้วิจัย รวมถึงผู้ให้ข้อมูลในพื้นที่

■ บริบทพื้นที่

พื้นที่ตำบลขุนควร ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ราบลุ่ม เขียงเขา อุดมไปด้วยป่าไม้ และพืชพันธุ์ต่าง ๆ มีจำนวนหมู่บ้าน 12 หมู่บ้าน จำนวนครัวเรือนประมาณ 2,450 ครัวเรือน ประชากรประมาณ 9,000 กว่าคน ประกอบอาชีพหลัก ได้แก่ การทำนาข้าว ทำสวน ทำไร่ รับราชการ และทำงานบริษัท มีสถานบริการสาธารณสุขในพื้นที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลขุนควร โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลสบขาม

เทศบาลตำบลแม่กา พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นเนินเขา และเขียงเขา ป่าไม้ เป็นแหล่งกำเนิดลำน้ำหลายสายไหลผ่านหมู่บ้านต่าง ๆ ไปทางทิศเหนือลงสู่กว๊านพะเยา และยังมีบางพื้นที่เป็นที่ราบลุ่มและที่ราบเขียงเขา ตำบลแม่กา เป็นพื้นที่เกษตรประมาณ 24,637 ไร่ เป็นพื้นที่ป่าไม้ไผ่ชนิดต่าง ๆ ตามเนินเขา และเป็นพื้นที่อยู่อาศัย และอื่น ๆ อีกประมาณ 8,450 ไร่ มีจำนวนหมู่บ้านทั้งหมด 18 หมู่บ้าน ประชากรจัดตั้งบ้านเรือนอยู่สองฟากถนนพหลโยธิน (ทางหลวงหมายเลข 1) จำนวน 13 หมู่บ้าน ตั้งอยู่ตามถนนส่วนแยกจากเขตถนนพหลโยธิน จำนวน 4 หมู่บ้าน และตั้งอยู่สองฟากถนนสายพะเยา – วังเหนือ 1 หมู่บ้าน มีจำนวนครัวเรือนประมาณ 4,666 ครัวเรือน มีประชากรประมาณ 20,000 คน

ในปี 2562 คณะแพทยศาสตร์ ได้เริ่มพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศการสื่อสารทางการแพทย์และสุขภาพบนระบบปฏิบัติการเครือข่ายอิเล็กทรอนิกส์เพื่อการสื่อสารความรู้เรื่องสุขภาพ

■ องค์ความรู้ที่ใช้/ผลวิจัยงานที่ใช้ในการพัฒนาพื้นที่

การสำรวจ และวิเคราะห์ เพื่อระบุปัญหาสุขภาพ และการเข้าถึงแหล่งข้อมูลสารสนเทศ ด้านสุขภาพ และการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีการสื่อสารที่ประชาชนสามารถมีและใช้ได้ เพื่อนำมาเป็นปัจจัยสนับสนุนและทรัพยากรที่ชุมชนมีอยู่มาพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศการสื่อสารทางการแพทย์และสุขภาพบนระบบปฏิบัติการเครือข่ายอิเล็กทรอนิกส์

■ Signature Product ที่ได้

ระบบบริการสุขภาพด้วยการสื่อสารทางไกล ระบบปฏิบัติการเครือข่ายอิเล็กทรอนิกส์

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในพื้นที่

เชิงเศรษฐกิจ

การสื่อสารทางไกลเป็นการเอาชนะข้อจำกัดในการเข้าถึงข่าวสารสุขภาพ มีการให้คำปรึกษาสุขภาพให้กับประชาชนได้ โดยเฉพาะในพื้นที่ห่างไกล ลดภาระค่าใช้จ่ายการเดินทาง รวมทั้งเวลา และรายจ่ายของครัวเรือน ตลอดจนไม่เสียเวลาทำงาน

เชิงสังคม

เกิดเครือข่ายทางสังคมที่มีการสื่อสารด้านสุขภาพ ที่ถูกต้องและสร้างพลังในชุมชน

ผลงานทางวิชาการที่เกิดขึ้น

มีแผนการตีพิมพ์เผยแพร่การพัฒนาระบบสารสนเทศด้านสุขภาพระยะไกล

คณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์

MIS FOR SUSTAINABLE

| อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา

MODEL OF SUCCESS

เป้าหมายของโครงการ : Ultimate Goal

MIS for Sustainable Model ขับเคลื่อนผ่านการดำเนินโครงการ “การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนเพื่อสังคม คณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ : การศึกษาการดำเนินโครงการบริษัทระยะจำลองแบบมีส่วนร่วม ของตำบลหนองหล่ม อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา” โดยศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัด บริษัทระยะจำลอง และพัฒนารูปแบบที่พึงประสงค์ของการดำเนินการบริษัทระยะจำลองแบบมีส่วนร่วมของตำบลหนองหล่ม อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา เพื่อให้ชุมชนรู้จักคิดแยกแยะ และนำขยะมูลฝอยมาขายกับบริษัทจำลองหนองหล่ม เพื่อลดขยะ และสร้างรายได้ให้กับครัวเรือน

กลยุทธ์ที่ใช้ : Strategic Approach

กระบวนการจัดตั้งบริษัทระยะจำลองบ้านหนองหล่ม ได้ดำเนินการผ่านการมีส่วนร่วมของชุมชนให้มีการจัดตั้ง คณะกรรมการบริษัทระยะจำลอง ๑ เป็นกลไกในการขับเคลื่อนการดำเนินงาน ซึ่งคณะกรรมการดังกล่าว เป็นตัวแทนชาวบ้านในพื้นที่ตำบลหนองหล่ม และผู้นำชุมชนที่เข้าร่วมโครงการด้วยความสมัครใจ รวมถึงได้รับการประสานงาน และสนับสนุนจากหน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ เทศบาลตำบลหนองหล่ม โดยได้กำหนดบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการตามโครงสร้างองค์กร ดังนี้

1. ประธาน มีหน้าที่บริหารจัดการและควบคุมดูแล การดำเนินกิจการที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานทั่วไปของบริษัท เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ นโยบายของบริษัท พิจารณาแผนการลงทุน มีอำนาจในการดำเนินกิจกรรมผูกพันบริษัท ตามขอบเขตที่กำหนดไว้ในนโยบายและระเบียบวิธีปฏิบัติของบริษัท และการดำเนินงานต่าง ๆ ที่ได้รับมอบหมายตามมติที่ประชุมคณะกรรมการ

2. รองประธาน มีหน้าที่บริหารจัดการและควบคุมดูแลการดำเนินกิจการที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานทั่วไปของบริษัท และมีอำนาจในลงนามแทนประธานในกรณีประธานไม่อยู่ และการดำเนินงานต่าง ๆ ที่ได้รับมอบหมายตามมติที่ประชุมคณะกรรมการ

3. เลขานุการ มีหน้าที่จัดทำและเก็บรักษาเอกสารทะเบียนกรรมการ หนังสือนัดประชุม รายงานการประชุม และรายงานประจำปีของบริษัท จัดทำหนังสือนัดประชุม และการดำเนินงานต่าง ๆ ที่ได้รับมอบหมายตามมติที่ประชุมคณะกรรมการ

4. ทรัพย์สิน มีหน้าที่รับเงิน และการเบิกจ่ายเงิน จัดทำบัญชี และคุมรายรับ-รายจ่าย ตรวจสอบความ ถูกต้องของเอกสารทุกประเภทเกี่ยวกับการเงิน

5. งานทะเบียน มีหน้าที่ดำเนินการเกี่ยวกับการขึ้นทะเบียนสมาชิก รับสมัครสมาชิก และตรวจหลักฐานต่าง ๆ

6. ประชาสัมพันธ์ มีหน้าที่ผลิตสื่อประชาสัมพันธ์ รวบรวม และเผยแพร่ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับบริษัท เป็นศูนย์กลางการติดต่อสื่อสารต่าง ๆ ของบริษัท และประสานงานกับชุมชน ท้องถิ่น ส่วนราชการ

7. คณะกรรมการ มีหน้าที่ดูแลจัดการซื้อ-ขายขยะ และประสานงานระหว่างบริษัทกับลูกค้า เตรียมความพร้อมดูแลรักษาบริษัทและบริเวณซื้อ-ขายขยะ ดูแลและตรวจสอบสต็อกขยะที่ทำการซื้อขาย รวมถึงดำเนินงานต่าง ๆ ที่ได้รับมอบหมายตามมติที่ประชุมคณะกรรมการ

ทั้งนี้ การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ มีคณะนักวิจัยทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษา เป็นพี่เลี้ยงให้ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ ให้การสนับสนุน และส่งเสริมการดำเนินงาน ร่วมประชุมวางแผน และติดตามผลการดำเนินงานอย่างใกล้ชิด

วิธีการ/เครื่องมือที่ใช้ : Methods/Tools

ในการดำเนินการศึกษาค้นคว้าการดำเนินโครงการบริษัทระยะจำลองแบบมีส่วนร่วม ของตำบลหนองหล่ม อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา ได้เชื่อมโยงการพัฒนาพื้นที่เพื่อการวิจัยในลักษณะของการ Sharing Knowledge ทั้งนักวิจัย และชุมชนที่ทำให้เกิดกระบวนการทำงานในมิติเชิงพัฒนาพื้นที่ด้วยวิชาการ เกิดประโยชน์ทั้งสองฝ่าย โดยใช้แนวคิดของ Cohen and Uphoff (1980) เกี่ยวกับรูปแบบการจัดการแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน 3 ขั้นตอน ได้แก่

1. การมีส่วนร่วมในการวางแผน
2. การมีส่วนร่วมในการลงมือปฏิบัติ และดำเนินกิจกรรม
3. การมีส่วนร่วมในการประเมินผลและรับผลประโยชน์

โดยมีวิธีการเก็บข้อมูลหลายรูปแบบ เช่น การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม การประชุมกลุ่มย่อย การพูดคุย ภาพถ่าย เพื่อให้ทราบถึงกระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดตั้งบริษัทระยะจำลองที่พึงประสงค์ ตลอดจน และการสัมภาษณ์แกนนำการจัดการขยะในชุมชนหนองหล่ม และชาวบ้านในตำบลหนองหล่มที่ใช้บริการบริษัทระยะจำลองเกี่ยวกับผลกระทบของการจัดตั้งบริษัทระยะจำลองใน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านสังคม และด้านเศรษฐกิจ

ปัจจัยแห่งความสำเร็จ : Key Success Factors

ปัจจัยที่ส่งผลให้โครงการบริษัทขยะจำลองแบบมีส่วนร่วมของตำบลหนองหล่ม อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา ประสบผลสำเร็จ จากความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง โดยชุมชนตระหนักถึงความสำคัญของปัญหา และให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี ในการดำเนินโครงการ ประกอบกับความตั้งใจจริงของคณะทำงาน ที่ร่วมกับแกนนำชุมชนขับเคลื่อนกิจกรรมต่าง ๆ อย่างมีระบบ และมีการประชุม ระดมความคิดเห็น วางแผนการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ จุดหมายที่สำคัญของการจัดตั้งบริษัทขยะจำลองแบบมีส่วนร่วมของ ตำบลหนองหล่ม อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา ไม่ใช่รายได้จากการซื้อ-ขายขยะ แต่เป็นปริมาณขยะในชุมชนลดลง ชุมชนมีความเข้าใจถึง ลักษณะของขยะที่สามารถสร้างมูลค่า และนำกลับมาใช้ประโยชน์ได้ รวมทั้งทำให้เกิดการจัดการทางด้านสิ่งแวดล้อมของชุมชนด้วย

บุคคลแห่งความสำเร็จ : Key Success Persons

1. นางทัศนีย์ เล็ดดารา ประธานคณะกรรมการบริษัทขยะจำลองบ้านหนองหล่ม
2. นายสันติ ชมภูากวิน รองประธานคณะกรรมการบริษัทขยะจำลองบ้านหนองหล่ม
3. นางอุษณีย์ ไชยสกุล รองประธานคณะกรรมการบริษัทขยะจำลองบ้านหนองหล่ม
4. นายจิระชัย อัมพฤษ์ กำนันตำบลหนองหล่ม

บริบทพื้นที่

ตำบลหนองหล่ม อำเภอดอกคำใต้ มีสภาพพื้นที่เป็นที่ราบเชิงเขา มีแหล่งน้ำที่เอื้อต่อการทำการเกษตร ประชากรส่วนใหญ่ มีรายได้หลักจากการทำนา รองลงมาคือการทำไร่ ทำสวน เลี้ยงสัตว์ ค้าขาย และรับราชการ นอกจากนี้ตำบลหนองหล่ม ยังมีแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจมากมาย และมีกิจกรรมภายในชุมชนที่หลากหลาย

จึงได้รับการผลักดันให้เป็นชุมชนท่องเที่ยว โดยการสนับสนุนจากหลายภาคส่วน แต่อย่างไรก็ตามนอกจากการส่งเสริมกิจกรรมทางการท่องเที่ยวแล้ว การรักษาสิ่งแวดล้อมภายในชุมชนให้เรียบร้อย และสะอาดตา ยังถือเป็นปัจจัยหลักอย่างหนึ่งที่จะทำให้บ้านหนองหล่ม เป็นชุมชนท่องเที่ยวที่ได้รับความสนใจอย่างยั่งยืน

คณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ ได้ดำเนินโครงการ 1 คณะ 1 โมเดล ในเรื่องการวิจัย แบบชุมชนมีส่วนร่วมเพื่อสร้างกระบวนการบริหารจัดการขยะ บ้านสันจกปก ตำบลดอกคำใต้ อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา ในปี พ.ศ. 2559 ในการดำเนินโครงการ พบว่า คริวเรือนลดพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดขยะ และให้ความสำคัญต่อการแยกขยะเพื่อการพาณิชย์มากขึ้น (วีระพงษ์ ทิตวงค์ และคณะ, 2560) อย่างไรก็ตามชุมชนอื่น ๆ ในอำเภอดอกคำใต้ ยังมีความรู้และจัดการขยะเพื่อการพาณิชย์อยู่ในระดับปานกลาง และยังคงขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการคัดแยก และจัดการขยะเพื่อเพิ่มมูลค่า (อริยา เฝ้าเครื่อง และคณะ, 2561)

ในปี พ.ศ. 2562 คณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ได้สำรวจปัญหา และความต้องการของชุมชนอื่นในอำเภอดอกคำใต้ ในการจัดการขยะในชุมชนอย่างยั่งยืน พบว่าตำบลหนองหล่มเป็นอีกหนึ่งตำบลที่มีการขับเคลื่อนการคัดแยกขยะ และมีความต้องการในการจัดตั้งองค์กรเพื่อรับซื้อขยะภายในชุมชน ดังนั้น คณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ จึงได้จัดทำโครงการ “การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนเพื่อสังคม คณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ : การศึกษาการดำเนินโครงการบริษัทขยะจำลองแบบมีส่วนร่วมของตำบลหนองหล่ม อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา” โดยนำศาสตร์หลักของคณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ ได้แก่ การจัดการธุรกิจ การตลาด การเงิน และการบัญชี การประชาสัมพันธ์ และการท่องเที่ยว รวมถึงแนวคิดหลักการจัดการแบบมีส่วนร่วม และแนวคิด Green Enterprise มาช่วยแก้ไขปัญหภายในชุมชน โดยได้ทำการศึกษาถึงกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดตั้งบริษัทขยะจำลองแบบมีส่วนร่วมของตำบลหนองหล่ม อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา เพื่อให้ได้รูปแบบที่พึงประสงค์ของการดำเนินการบริษัทขยะจำลองแบบมีส่วนร่วมของตำบลหนองหล่ม อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา ต่อไป

■ องค์ความรู้ที่ใช้/ผลวิจัยงานที่ใช้ในการพัฒนาพื้นที่

ในการศึกษาการดำเนินโครงการบริษัทระยะจำลองแบบมีส่วนร่วมของตำบลหนองหล่ม อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา ได้ใช้แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการแบบมีส่วนร่วมเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานร่วมกับชุมชน และแนวคิด Green Enterprise อันนำมาซึ่งกรอบการดำเนินงาน

นอกจากนั้น ยังได้ศึกษาการวิเคราะห์รูปแบบของโซ่คุณค่าธุรกิจบริการคิดแยกขยะ เพื่อริโซเคิลตั้งแต่ธุรกิจต้นน้ำ ได้แก่ ผู้นำขยะรีไซเคิลรายย่อยมาจำหน่ายให้กับบริษัทรับซื้อของเก่า ตลอดจนถึงธุรกิจปลายน้ำ ได้แก่ กลุ่มโรงงานอุตสาหกรรมที่ทำการรีไซเคิลขยะประเภทต่าง ๆ อีกทั้งยังได้ศึกษารูปแบบและขั้นตอนการจัดตั้งธุรกิจ เพื่อนำมาปรับใช้ในการดำเนินงานให้ตรงตามบริบทของชุมชน ต่อไป

■ Signature Product ที่ได้

รูปแบบของการดำเนินการบริษัทระยะจำลองแบบมีส่วนร่วมของตำบลหนองหล่ม อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในพื้นที่

เชิงเศรษฐกิจ

จากการเปิดให้บริการของบริษัทขยะจำลอง ได้สร้างรายได้เพิ่มขึ้นให้กับคณะกรรมการบริษัท โดยมีการจ่ายเงินปันผลปีละ 2 ครั้ง และช่วยเพิ่มรายได้ให้กับคนในชุมชน ที่คัดแยกขยะในครัวเรือน และนำมาขายให้กับบริษัทขยะจำลองอีกด้วย

เชิงสิ่งแวดล้อม

ชาวบ้านตำบลหนองหล่ม ได้รับความรู้ในการคัดแยกขยะ และตระหนักถึงความสำคัญของการจัดการขยะในชุมชนให้มีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมากยิ่งขึ้น ปริมาณขยะในชุมชนลดลง โดยขยะเปียกจำพวก เศษอาหาร สามารถนำไปหมักเป็นปุ๋ยสำหรับบำรุงดิน ทำให้ชุมชนดูสะอาดตา และเป็นระเบียบมากขึ้น

เชิงสังคม

บริษัทขยะจำลองได้กำหนดเปิดให้บริการรับซื้อของเก่าและขยะ ในวันเสาร์ที่ 2 และ 4 ของเดือน พบว่าคนในชุมชนให้ความสนใจเข้าร่วมกิจกรรม โดยนำขยะมาขายให้กับบริษัทขยะจำลองเพิ่มมากขึ้น อีกทั้งเกิดการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของคนในชุมชน โดยชุมชนให้ความตระหนัก และมีส่วนร่วมในการลดการเกิดขยะ คัดแยกขยะก่อนนำมาขาย รวมทั้งยังพบว่าเยาวชนในชุมชนให้ความสนใจเข้ามาร่วมกิจกรรมซื้อ-ขายขยะ ทำให้เกิดจิตสำนึก และปลูกฝังให้เยาวชนมองเห็นประโยชน์และคุณค่าของขยะ มีความรู้เกี่ยวกับการคัดแยกขยะ เกิดการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ และมีวินัยในการออม

ผลงานทางวิชาการที่เกิดขึ้น

บทความวิจัยเรื่อง “การจัดตั้งบริษัทขะจำลองแบบมีส่วนร่วมของตำบลหนองหล่ม อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา”
ในประชุมวิชาการระดับชาติ ด้านบริหารธุรกิจ ครั้งที่ 7 มหาวิทยาลัยแม่โจ้

คณะวิทยาศาสตร์การแพทย์

สุขภาพะดี ด้วยวิทยาศาสตร์การแพทย์

อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา

MODEL OF SUCCESS

เป้าหมายของโครงการ : Ultimate Goal

1. เพื่อส่งเสริมให้ความรู้แก่ผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุเพื่อให้เรียนรู้วิธีป้องกันตนเองจากโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง
2. เพื่อปรับสูตรอาหารพื้นบ้านให้มีคุณค่าทางโภชนาการและมีมูลค่าเพิ่มขึ้น เพื่อเพิ่มรายได้แก่ชุมชน
3. บูรณาการการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ผ่านการบูรณาการ การเรียนการสอน งานวิจัย บริการวิชาการ และส่งเสริม ศิลปะ-วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม

กลยุทธ์ที่ใช้ : Strategic Approach

รู้ความเชี่ยวชาญตน เรียนรู้บริบทพื้นที่ และความต้องการของชุมชน มีเครือข่ายด้านสังคมที่เข้มแข็ง บูรณาการศาสตร์ที่เชี่ยวชาญสู่สร้างสุขภาวะที่ดี

วิธีการ/เครื่องมือที่ใช้ : Methods/Tools

ความรู้ทางโภชนาการพื้นฐาน โภชนาการประยุกต์ และศาสตร์อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง กับวิทยาศาสตร์การแพทย์ สร้างเป็นบทเรียนให้ผู้สูงอายุเรียนรู้เพิ่มเติม สร้างความภาคภูมิใจให้ตนเอง นำความรู้สร้างสุขภาวะที่ดีของตนเอง และครอบครัว

ปัจจัยแห่งความสำเร็จ : Key Success Factors

ความตั้งใจที่มุ่งมั่น เข้าคลุกคลีกับชุมชน ความถี่ในการให้ความรู้เป็นประจำต่อเนื่อง ทำให้ได้รับการยอมรับจากชุมชน และมีเครือข่ายที่มีความต้องการชัดเจน เข้มแข็ง

บุคคลแห่งความสำเร็จ : Key Success Persons

1. นายพิเชษฐ์ ศักดิ์สูง นายกองค์การบริหารส่วนตำบลดอกคำใต้
2. นายสุรสิทธิ์ ป้อมภา ผู้อำนวยการกองการศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลดอกคำใต้
3. นางสาวศิริพร ศักดิ์สูง ผู้ช่วยเจ้าพนักงานพัฒนาชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบลดอกคำใต้

■ บริบทพื้นที่

โรงเรียนผู้สูงอายุตำบลดอกคำใต้เป็นโรงเรียนที่รวบรวมผู้สูงอายุทั้งตำบลมาเรียนทุก ๆ วันอังคาร โดยมีหน่วยงานที่รับผิดชอบคือองค์การบริหารส่วนตำบลดอกคำใต้ ด้วยการจัดทำที่ดีทำให้โรงเรียนผู้สูงอายุ แพล่งนี้สามารถดำเนินการมาได้มากกว่า 3 ปี และมีจำนวนผู้สูงอายุมาเรียนเป็นประจำประมาณ 60-80 คน ในทุก ๆ สัปดาห์ ด้วยแรงขับเคลื่อนของบุคคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบลดอกคำใต้ และกลุ่มผู้สูงอายุที่สนใจในการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ อยู่เสมอ ทำให้การทำงานร่วมกันระหว่าง องค์การบริหารส่วนตำบลดอกคำใต้ โรงเรียนผู้สูงอายุ และคณะวิทยาศาสตร์การแพทย์ เป็นไปด้วยความราบรื่นและก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว ซึ่งถือว่าเป็นปัจจัยที่ทำให้การทำงานร่วมกันประสบความสำเร็จ

■ องค์ความรู้ที่ใช้/ผลวิจัยงานที่ใช้ในการพัฒนาพื้นที่

ตำรับอาหารพื้นบ้าน ได้แก่ ข้าวต้มตองเตย อาหารท้องถิ่น ที่ปรับสูตรให้มีคุณค่าทางโภชนาการ และสร้างมูลค่าเพิ่ม

Signature Product ที่ได้

ตำรับอาหารพื้นบ้าน ได้แก่ ข้าวต้มทองเตย อาหารท้องถิ่น ที่ปรับสูตรให้มีคุณค่าทางโภชนาการและสร้างมูลค่าเพิ่มขึ้น

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในพื้นที่

เชิงเศรษฐกิจ

การจัดกิจกรรมภาคหมีอิมิตางร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลดอกคำใต้ ได้รับความสนใจจากกลุ่มผู้สูงอายุ และบุคคลทั่วไปในพื้นที่ตำบลดอกคำใต้ทำให้เกิดการกระตุ้นทางเศรษฐกิจในช่วงเวลานั้นส่วนการกระตุ้นเศรษฐกิจในระยะยาวจะเกิดขึ้นภายหลังการพัฒนาตำรับอาหารพื้นบ้านสำเร็จ

เชิงสิ่งแวดล้อม

การเรียนการสอนในโรงเรียนผู้สูงอายุมีการแนะนำให้ใส่หน้ากากอนามัยในช่วงที่มีฝุ่นละอองขนาดเล็ก PM2.5 แนะนำเกี่ยวกับการรักษาสิ่งแวดล้อมในชุมชนทำให้เกิดความเข้าใจและใส่ใจสิ่งแวดล้อมเพิ่มขึ้นผลงานทางวิชาการที่เกิดขึ้น

เชิงสังคม

สร้างหลักสูตรผู้สูงอายุสุขภาพดี การจัดการเรียนการสอนโดยการให้ความรู้ด้านโภชนาการเบื้องต้นแบบต่อเนื่องกับผู้สูงอายุซึ่งเป็นกลุ่มคนที่มีอิทธิพลต่อครอบครัว ส่งผลให้เกิดการสื่อสาร และเพิ่มความสัมพันธ์กับคนในครอบครัว และสังคมรอบข้างมากขึ้นได้เชิญชวนให้ผู้สูงอายุมาร่วมกิจกรรมที่ทางมหาวิทยาลัยจัดขึ้นด้วย

ผลงานทางวิชาการที่เกิดขึ้น

หลักสูตรโรงเรียนผู้สูงอายุ เป็นการเน้นให้ความรู้ทางวิชาการร่วมกับการจัดกิจกรรมเพราะผู้สูงอายุเป็นกลุ่มคนที่มีสมาธิในการฟังการบรรยายลดลง ดังนั้นการฟังบรรยายร่วมกับการจัดกิจกรรมจึงเป็นการให้ความรู้อย่างมีประสิทธิภาพ

วิทยาลัยการศึกษา

จำเมืองโมเดล
ศาสตร์พระราช
เพื่อการพัฒนาสู่ความยั่งยืน

อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา

MODEL OF SUCCESS

เป้าหมายของโครงการ : Ultimate Goal

1. เพื่อศึกษาศาสตร์พระราชาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน
2. เพื่อศึกษาการดำเนินงานของสถานศึกษาเกี่ยวกับศาสตร์พระราชา
3. เพื่อพัฒนารูปแบบการดำเนินงานของสถานศึกษาด้วยศาสตร์พระราชาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

กลยุทธ์ที่ใช้ : Strategic Approach

ใช้กลยุทธ์พระราชทานการดำเนินการตามศาสตร์พระราชา คือ เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา

วิธีการ/เครื่องมือที่ใช้ : Methods/Tools

วิธีการวิจัย ใช้วิธีการแบบผสมผสาน (Mix Methods Research) ทั้งกระบวนการเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยมีเครื่องมือการวิจัย ได้แก่ เชิงปริมาณใช้แบบสอบถาม และเชิงคุณภาพใช้การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม

ปัจจัยแห่งความสำเร็จ : Key Success Factors

1. การมีส่วนร่วม
2. ความเข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา

บุคคลแห่งความสำเร็จ : Key Success Persons

1. ผู้บริหารและครูโรงเรียน จำเมืองวิทยาคม
2. หมอเมือง ปราชญ์ชาวบ้าน

บริบทพื้นที่

การวิจัยบูรณาการครั้งนี้ เป็นการวิจัยบูรณาการทั้งด้านการวิจัย การบริการวิชาการ และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ของวิทยาลัยการศึกษาศึกษา โดยคณะผู้วิจัยได้ลงพื้นที่ในการบูรณาการการวิจัย คือโรงเรียนงำเมืองวิทยาคม ซึ่งเป็นโรงเรียนที่ตั้งอยู่ใน ตำบลห้วยลาน อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา สังกัดกองการมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ มีการจัดการเรียน การสอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น – ตอนปลาย

สถานที่ตั้งได้รับอนุญาตใช้ที่ดินป่าสงวนแห่งชาติ โดยได้รับความร่วมมือจากกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ราษฎร ในตำบลห้วยลาน และตำบลป่าซาง ปัจจุบันที่ดินเป็นกรรมสิทธิ์ของโรงเรียนจำนวน 37 ไร่ 3 งาน ปัจจุบันผู้บริหารโรงเรียน คือนายรุ่งสุริยา ฟ้าเลิศ

พื้นที่ของโรงเรียนงำเมืองอยู่ห่างจากตัวจังหวัดพะเยา 20 กิโลเมตร และห่างจากมหาวิทยาลัยพะเยาประมาณ 30 กิโลเมตร รอบบริเวณโรงเรียนมีชุมชนที่ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม และประกอบธุรกิจช่างไม้อาชีพ และบริบทพื้นที่ของโรงเรียนงำเมือง ถือเป็นศูนย์กลางในการศึกษาของบุตรหลานในหลายตำบล โดยเฉพาะตำบลห้วยลาน ป่าซาง เป็นต้น และมีแหล่งเรียนรู้ทางภูมิปัญญา ท้องถิ่น เช่น สมุนไพร ผลผลิตการทำไม้กวาด ไม้เท้า มีหม้อเมืองที่ทำหน้าที่ใช้สมุนไพรในการรักษาโรค ด้วยชื่อของโรงเรียนที่แสดงถึงความสำคัญของจังหวัดพะเยา คือ “งำเมืองวิทยาคม” และพื้นที่ส่วนใหญ่สามารถดำเนินการให้สอดคล้องตามแนวทางศาสตร์พระราชา ด้วยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และวิธีการอื่น ๆ ที่จะทำให้เกิดความยั่งยืนแก่โรงเรียนและชุมชนรอบข้าง คณะผู้วิจัยจึงเล็งเห็นความสำคัญ ในการสร้างความร่วมมือเพื่อผลักดันการดำเนินการของโรงเรียนให้กลายเป็นโรงเรียนที่เป็นแหล่งเรียนรู้ และเป็นศูนย์กลางของชุมชน ในการเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน โรงเรียน ให้เห็นถึงการอยู่ร่วมกันอย่างเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และพอเพียงอย่างยั่งยืน สอดคล้อง ตามพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราชบรมนาถบพิตร รัชกาลที่ 9 ของปวงชนชาวไทย

แต่โรงเรียนงำเมืองวิทยาคมยังไม่สามารถบูรณาการหลักสูตรท้องถิ่นที่มีการเชื่อมโยงสิ่งที่มีอยู่ในโรงเรียนและสิ่งที่มีประโยชน์ อย่างมากรอบบริเวณโรงเรียน คือ ในชุมชน เข้าด้วยกันอย่างบูรณาการ และยังไม่สามารถหาวิธีดำเนินการอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรมของ การนำศาสตร์พระราชาสู่สถานศึกษาและชุมชน วิทยาลัยการศึกษาศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จึงได้เข้ามาสร้างการมีส่วนร่วมเพื่อผลักดัน การบริการวิชาการสู่ชุมชน ด้วยโครงการ 1 คณะ 1 โมเดล ในหัวข้อ “รูปแบบการดำเนินการของสถานศึกษาด้วยศาสตร์พระราชา เพื่อการพัฒนาสู่ความยั่งยืน”

องค์ความรู้ที่ใช้/ผลวิจัยงานที่ใช้ในการพัฒนาพื้นที่

องค์ความรู้ที่ใช้ แบ่งออกได้ดังนี้

1. ศาสตร์พระราชาเพื่อการพัฒนาสู่ความยั่งยืน ประกอบด้วย
  - ปรัชญาเข้าใจ เข้าถึง พัฒนา
  - หลักการทรงงาน 23 ประการ ในการวิจัยนี้ใช้หลักการทรงงาน 4 ประการ
    - 1) ระเบิดจากข้างใน 2) ภูมิสังคม 3) การมีส่วนร่วม 4) เศรษฐกิจพอเพียง
  - หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
2. หลักการดำเนินการของสถานศึกษาเพื่อเข้าใจหลักการศาสตร์พระราชา
  - กระบวนการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC)

Signature Product ที่ได้

รูปแบบการดำเนินงานของสถานศึกษาเพื่อพัฒนา สู่ความยั่งยืนด้วยศาสตร์พระราชา

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในพื้นที่

เชิงเศรษฐกิจ

โรงเรียนปลูกฝัง สร้างความเข้าใจ ให้ความรู้แก่นักเรียน เพื่อให้อยู่อย่างพอเพียง ไม่ฟุ่มเฟือยลดค่าใช้จ่าย ใช้สิ่งที่มีอยู่ในชุมชน เช่น สมุนไพร พืชผัก แทนการซื้อ

เชิงสิ่งแวดล้อม

มีการรักษาสิ่งแวดล้อมโดยการอนุรักษ์ และใช้ประโยชน์จากธรรมชาติ คือ การปลูกสมุนไพร

เชิงสังคม

โรงเรียนและชุมชน เข้าใจ มีส่วนร่วม และได้รับประโยชน์ ในการดำเนินการตามศาสตร์พระราชาด้วยการสร้างแหล่งเรียนรู้ การทำหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อใช้ในสถานศึกษา

ผลงานทางวิชาการที่เกิดขึ้น

มีแผนการตีพิมพ์เผยแพร่ รูปแบบการดำเนินงานของสถานศึกษาด้วยศาสตร์พระราชาเพื่อการพัฒนาสู่ความยั่งยืน โรงเรียนจ่าเมืองวิทยาคม

คณะนิติศาสตร์

กฎหมาย

เพื่อความเข้มแข็งของชุมชน

อำเภอลำปาง จังหวัดพะเยา

MODEL OF SUCCESS

เป้าหมายของโครงการ : Ultimate Goal

แนวคิดเรื่องการพัฒนาเชิงพื้นที่ (Area Based Approach) เป็นทิศทางหลักของการพัฒนาประเทศ รวมถึงเป็นนโยบายและยุทธศาสตร์ที่สำคัญ โดยเป้าหมายคือการกระจายความเจริญและมั่งคั่งจากส่วนกลางสู่ระดับพื้นที่ สถาบันการศึกษาถือเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาประเทศซึ่งมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ในพื้นที่ที่มีขีดความสามารถในการสร้างข้อมูลความรู้และนวัตกรรมที่จะส่งต่อไปสู่การพัฒนาพื้นที่ได้ ซึ่งจากการที่รัฐบาลปรับบทบาทให้สถาบันการศึกษาเป็นโครงสร้างหลักในการพัฒนาประเทศนั้นมหาวิทยาลัยพะเยาก็เป็นสถาบันการศึกษาแห่งหนึ่งที่ตั้งอยู่บนพื้นที่ที่สามารถพัฒนาให้เจริญขึ้นอย่างยั่งยืนได้ซึ่งมหาวิทยาลัยพะเยาก็ได้กำหนดปณิธานของมหาวิทยาลัยว่า “ปัญหาเพื่อความเข้มแข็งของชุมชน” คณะนิติศาสตร์มองเห็นว่าการลงไปสำรวจปัญหาทางกฎหมายของชุมชนเชียงใหม่จะทำให้รับรู้ความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง และนำไปสู่การแก้ไขปัญหาคัดตรงจุด เป็นรูปธรรม เพื่อพัฒนาพื้นที่อำเภอเชียงม่วนอย่างยั่งยืน และเกิดการขยายผลการถ่ายทอดองค์ความรู้ทางวิจัยไปสู่การพัฒนาพื้นที่ ที่สามารถตอบโจทย์ปัญหาความต้องการของพื้นที่

กลยุทธ์ที่ใช้ : Strategic Approach

วางแผนการ และดำเนินการสำรวจข้อมูลปัญหาทางกฎหมายจากแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องได้ ได้แก่ เจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐ ศูนย์ดำรงธรรมของอำเภอเชียงม่วน องค์กรบริการท้องถิ่นในพื้นที่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และผู้นำชุมชน โดยรวบรวมปัญหาในพื้นที่ที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายต่าง ๆ นำมาวิเคราะห์ประเด็นปัญหาแล้วนำมาเชื่อมโยงเป็นความรู้ด้านกฎหมายต่าง ๆ ที่ใช้ภาษาทั่วไปที่ประชาชนเข้าใจง่าย และสร้างแผ่นโปสเตอร์ซึ่งเป็นแผนที่ชุมชนที่มีสีสันสดใสอ่าน และนำเทคโนโลยีสารสนเทศการสร้างคิวอาร์โค้ด (QR Code) มาใช้ให้เกิดความสะดวก ทันสมัยในการเข้าถึงข้อมูลประเด็นทางกฎหมายที่สำคัญ รวมถึงการบูรณาการเรียนการสอนกับรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับประเด็นปัญหาทางกฎหมายที่สำรวจได้

วิธีการ/เครื่องมือที่ใช้ : Methods/Tools

การวิจัยเชิงสำรวจปัญหาทางกฎหมายของพื้นที่อำเภอเชียงม่วนนำข้อมูลวิเคราะห์เพื่อทราบถึงสภาพปัญหาของพื้นที่แล้วนำมาสู่การสร้างองค์ความรู้ทางกฎหมาย เพื่อลดปัญหาที่เกิดขึ้น และนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการเข้าใจ เข้าถึงกฎหมายได้ง่ายขึ้นเพื่อนำไปใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหในพื้นที่ได้

1 คณะ 1 สัญลักษณ์แห่งความสำเร็จ

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา

กฎหมายสร้างความเข้มแข็งแก่ชุมชนอำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา

ตำบล:

ตำบลเชียงม่วน

1 Faculty 1 Signature
School of Law University of Phayao

แหล่งท่องเที่ยวและสินค้า

ด.สระ <ul style="list-style-type: none"> - สาราลำถั่ง - สาราลำถั่ว - หน่อไม้ระม่อน - ข้าวดำพะเยา 	ด.เชียงม่วน <ul style="list-style-type: none"> - ไม้สักโอบแสน - ไม้กฤษณาเชียงม่วน งามใหญ่ 	ด.บ้านม่าง <ul style="list-style-type: none"> - บ้านม่าง - พืชในไร่และสวน - สบู่ - ผลิตภัณฑ์ชุมชน - หน่อสมบูรณ์บ้านไร่ - พริกแห้ง - หน่อไม้พะเยา - หน่อไม้ - หน่อไม้ดำ หน่อไม้ดำ - หน่อไม้ดำ
---	--	---

อำเภอเชียงม่วน
จังหวัดพะเยา

ปัจจัยแห่งความสำเร็จ : Key Success Factors

การสำรวจข้อมูลปัญหาทางกฎหมายในพื้นที่ทำให้ได้ทราบถึงสภาพปัญหาที่แท้จริง และแก้ไขปัญหาดังตรงจุด ซึ่งคณะนิติศาสตร์ได้รับความอนุเคราะห์ข้อมูลจากการสะท้อนปัญหาในพื้นที่ได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากองค์กร หน่วยงาน ผู้นำ ประชาชนที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ โดยทุกภาคส่วนได้ตระหนักเห็นความสำคัญของปัญหา และพร้อมให้ความร่วมมือในการช่วยกันพัฒนาแก้ไขปัญหของพื้นที่อย่างต่อเนื่อง

บุคคลแห่งความสำเร็จ : Key Success Persons

1. รองศาสตราจารย์ ดร.พรรณรายรัตน์ ศรีไชยรัตน์ คณบดีคณะนิติศาสตร์
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์กาญจนา นรินทร์ หัวหน้าโครงการ
3. รองศาสตราจารย์กัญญ์กัญญา ใจการวงศ์สกุล ผู้ร่วมวิจัย
4. นายศฤงคาร กันทะวงศ์ ปลัดศูนย์ดำรงธรรมอำเภอเชียงใหม่
5. นายนิติรัฐ ยามเย็น รองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลสะ
6. กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ประชาชนอำเภอเชียงใหม่
7. นิสิตคณะนิติศาสตร์

บริบทพื้นที่

อำเภอเชียงใหม่ เป็นอำเภอหนึ่งของจังหวัดพะเยา เป็นอำเภอที่มีวัฒนธรรมที่เก่าแก่ มีขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเอง มีแหล่งทรัพยากรธรรมชาติ รวมทั้งแหล่งโบราณสถาน โบราณวัตถุอันเป็นร่องรอยแห่งความเจริญในอดีตสืบทอดต่อเนื่องกันมา ทั้งนี้ตั้งแต่ปี พ.ศ.2555 จนถึงปัจจุบัน ตลอดระยะเวลา 8 ปี คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา ได้จัดโครงการลงพื้นที่อำเภอเชียงใหม่เพื่อให้เกิดการพัฒนาพื้นที่มากมายอย่างต่อเนื่องมาโดยตลอด ภายใต้โครงการต่าง ๆ เช่น โครงการบำบัดทุกข์บำรุงสุขแบบอเมซิง ในพื้นที่ตำบลบ้านมาง อำเภอเชียงใหม่ จังหวัดพะเยา โครงการให้คำปรึกษา และเผยแพร่ความรู้กฎหมายสู่ชุมชน โครงการช่วยคนไทยให้มีสัญชาติไทย โครงการหมอความประจำ โครงการพัฒนาแนวทางการขจัดปัญหาสถานะบุคคลและสืบค้นวัฒนธรรมพื้นเมือง โครงการวิจัยเรื่องสถานการณ์ปัญหาทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับปัญหานี้สินคริวเรือนของประชาชนตำบลบ้านมาง อำเภอเชียงใหม่ จังหวัดพะเยา โครงการวิจัยแนวทางจัดตั้งคลินิกกฎหมายโดยทนายความอาสาสมัคร ปีพ.ศ.2558 โครงการวิจัยเรื่องการพัฒนาความรู้ทางกฎหมายแก่ชุมชนเพื่อเกิดประโยชน์ในการจัดการปัญหาหนี้สินของประชาชนตำบลบ้านมาง อำเภอเชียงใหม่ จังหวัดพะเยา โครงการวิจัย การถ่ายทอดความรู้ทางกฎหมายเพื่อให้ความคุ้มครอง “ตุ่ง” ของชาวไทลื้อในเขตพื้นที่อำเภอเชียงใหม่ โครงการวิจัย ดอกซ้อ ขนมห่วงภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมไทลื้อ ผ่านมุมมองสตรีนิยมเชิงนิเวศ เป็นต้น

ในการลงพื้นที่เพื่อดำเนินการในโครงการต่าง ๆ ของคณะนิติศาสตร์เป็นการลงพื้นที่บนพื้นฐานของการตั้งโจทย์ปัญหา การวิจัยจากข้อมูลพื้นฐานของอำเภอเชียงใหม่ ดังนั้นโครงการบูรณาการการวิจัย 1 คณะ 1 โมเดล ประจำปีงบประมาณ 2562 คณะนิติศาสตร์ เห็นว่าการพัฒนางานวิจัยให้สามารถสร้างผลงานที่ตอบสนองการแก้ไขปัญหาและสอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริงของพื้นที่ จึงจำเป็นต้องลงพื้นที่สำรวจสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างเป็นระบบเพื่อรับรู้ความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง จะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาที่ตรงจุด และเป็นรูปธรรมเพื่อพัฒนาพื้นที่อำเภอเชียงใหม่อย่างยั่งยืน และเกิดการพัฒนาพื้นที่เป็นไปอย่างสัมฤทธิ์ผลจากงานวิจัยที่มีต่อชุมชนเพื่อให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง และยังเป็นการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ที่ด้อยด้วย

องค์ความรู้ที่ใช้/ผลวิจัยงานที่ใช้ในการพัฒนาพื้นที่

องค์ความรู้ด้านกฎหมายนี้ กฎหมายทวงถามหนี้ กฎหมายขายฝาก กฎหมายการจัดทำออมสเถย กฎหมายเกี่ยวกับการทำ พินัยกรรม กฎหมายมรดก พระราชบัญญัติรถยนต์ กฎหมายค้ำประกัน กฎหมายเรื่องการหมั้นประมาท กฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครอง ผู้สูงอายุ

Signature Product ที่ได้

การพัฒนารูปแบบการนำเสนอเพื่อให้ชุมชนอำเภอเชียงม่วนเข้าถึงกฎหมาย

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในพื้นที่

เชิงสังคม

การนำองค์ความรู้ทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่มาออกแบบเชื่อมโยงกับภาพแผนที่ อำเภอเชียงม่วนในรูปแบบโปสเตอร์ พร้อมกับนำเทคโนโลยีสารสนเทศสร้างคิวอาร์โค้ด (QR Code) ที่เกี่ยวกับข้อมูลประเด็นปัญหาทางกฎหมายต่างๆ มาใช้เพื่อให้ประชาชนได้เข้าใจ เข้าถึงความรู้กฎหมายอย่างสะดวก ทันสมัยและง่ายขึ้น ทั้งนี้ได้รับความร่วมมือจากทำนุผู้ใหญ่บ้านในอำเภอเชียงม่วนทั้ง 3 ตำบล คือ ตำบลสระ ตำบลบ้านม่วง ตำบลเชียงม่วน นำโปสเตอร์ที่ออกแบบเชื่อมโยงกับแผนที่ของอำเภอเชียงม่วนดังกล่าวไปประชาสัมพันธ์ตามหอประชุมหมู่บ้านทุกแห่งในอำเภอเชียงม่วน ทำให้ประชาชนในพื้นที่ได้เข้าใจ เข้าถึงกฎหมายได้สะดวก และง่ายขึ้น สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง และสามารถติดต่อประสานงานกับคณะนิติศาสตร์ได้ต่อเนื่อง อันเป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดี และสร้างความเข้มแข็งให้เกิดขึ้นในชุมชนได้อย่างยั่งยืน และพึ่งพาตนเองได้

ผลงานทางวิชาการที่เกิดขึ้น

มีผลงานตีพิมพ์วารสารระดับชาติ โดยมีการเผยแพร่ข้อมูลอันสะท้อนถึงสัญลักษณ์แห่งความสำเร็จของคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และศิลปกรรมศาสตร์

ความยั่งยืนทางศิลปวัฒนธรรม กรณีศึกษาเชิงเปรียบเทียบ
หมู่บ้านวัฒนธรรมอำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา ประเทศไทย
และหลวงพระบางเมืองมรดกโลก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

| อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา

MODEL OF SUCCESS

เป้าหมายของโครงการ : Ultimate Goal

การบูรณาการศาสตร์ด้านการสร้างสรรค์ การออกแบบ และสถาปัตยกรรม บนฐานองค์ความรู้ฐานวัฒนธรรม ภูมิปัญญา เพื่อยกระดับโมเดลสู่โครงการความร่วมมือระหว่างประเทศ MOU ระหว่างคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยฯ แขวงหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ และศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา ประเทศไทย และเพื่อการบริหารจัดการโครงการวิจัยในรูปแบบการรวมศาสตร์ โดยทุกสาขาวิชามีส่วนร่วม

กลยุทธ์ที่ใช้ : Strategic Approach

การบูรณาการศาสตร์ และการสร้างกลุ่มวิจัย โดยบริหารงานให้ 5 สาขาวิชามีส่วนร่วมในการพัฒนาหัวข้อ ในการวิจัย โดยมีพื้นที่ทางวัฒนธรรม คือ ชุมชนไทลื้อ อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา ประเทศไทย และชุมชนไทลื้อใน แขวงหลวงพระบาง ประเทศลาวเป็นตัวกำหนดขอบเขตการศึกษา ทั้งนี้คาดหวังให้เกิดการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ จนนำไปสู่การแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ ระหว่าง นักวิจัย และนิสิตจากสองพื้นที่

ความร่วมมือจาก 3 ส่วนงาน คือ (1) การวิจัย คือ การพัฒนาโจทย์วิจัยในรูปแบบการบูรณาการศาสตร์และพัฒนา ศักยภาพอาจารย์ด้านวิชาการ (2) บริการวิชาการ คือ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากผลงานวิชาการของอาจารย์ทั้ง 2 ประเทศ ด้านกรณีศึกษาและกระบวนการทำงานวิจัยในประเด็นชาติพันธุ์ไทลื้อ และการจัดการวัฒนธรรม (3) ทำนุบำรุง ศิลปวัฒนธรรม คือ การพัฒนาทัศนภาพนิสิต โดยเกิดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากนิสิต 2 ประเทศ โดยการดำเนินโครงการ ร่วมกันทั้ง 3 ส่วนงาน ในรูปแบบการศึกษาข้อมูล การเลือกพื้นที่เก็บข้อมูลและจัดกิจกรรม ที่เริ่มต้นจากพื้นที่อำเภอเชียงคำ เกือบเคียงกับพื้นที่แขวงหลวงพระบาง แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ศึกษาดูงาน ในแขวงหลวงพระบาง สปป.ลาว แล้วจึงนำผลการวิเคราะห์และสรุปแนวทางต่อชุมชนในอำเภอเชียงคำเป็นขั้นตอนสุดท้าย

วิธีการ/เครื่องมือที่ใช้ : Methods/Tools

การศึกษาจากเอกสารทางวิชาการ การลงพื้นที่เก็บข้อมูลในชุมชนทั้งในไทย และ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว รวมทั้งกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อหาแนวทางปฏิบัติที่ดี และกรณีศึกษาที่ดีด้านการวิจัย บริการวิชาการ ทำนุบำรุง ศิลปวัฒนธรรมและการบูรณาการกับการเรียนการสอน แล้วจึงวิเคราะห์ข้อมูล ออกแบบสร้างสรรค์ผลงานและแผนงาน พัฒนาโครงการวิจัยในปีต่อไป

ปัจจัยแห่งความสำเร็จ : Key Success Factors

เครือข่ายท้องถิ่น ศูนย์วัฒนธรรมไทลื้อวัดหย่วน และชุมชนวัฒนธรรมไทลื้อ อ.เชียงคำ จ.พะเยา ประเทศไทย เครือข่ายสถาบันการศึกษาการสนับสนุน และการให้ความสำคัญของผู้บริหารมหาวิทยาลัยสุภานุวงศ์ แขวงหลวงพระบาง สปป.ลาว และผู้บริหารคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์

บุคคลแห่งความสำเร็จ : Key Success Persons

1. ผู้บริหารโครงการวิจัย ที่สามารถบริหารจัดการ การรวมกลุ่มวิจัยและบูรณาการหัวข้อวิจัยจากศาสตร์ที่มีความแตกต่างกัน ให้สามารถดำเนินการงานวิจัยในรูปแบบชุดโครงการได้สำเร็จ
2. นักวิจัยที่พร้อมปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมปัจจุบัน และพร้อมจะเปิดรับการดำเนินงานร่วมกับผู้อื่น และใจกว้างเชิงพื้นที่
3. ดร.สมมติ ปทุมชัย คณบดีคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุภานุวงศ์ แขวงหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
4. ดร.ชัยพร วงศ์วิไล รองคณบดีฝ่ายวิชาการมหาวิทยาลัยสุภานุวงศ์ แขวงหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

บริบทพื้นที่

นับแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และศิลปกรรมศาสตร์ ได้ทำงานวิจัย บริการวิชาการ และทำนุบำรุง ศิลปวัฒนธรรม ในพื้นที่รับผิดชอบตามโครงการ 1 คณะ 1 โมเดล ของคณะ คือพื้นที่ อ.เชียงคำ จ.พะเยา อย่างต่อเนื่องและพบเห็น ความสำเร็จที่เกิดจากการต่อยอดเกิดความยั่งยืนในชุมชน โดยเฉพาะชุมชน “ไทลื้อ” อันจะเห็นได้จาก 2 รางวัลการันตี แสดงให้เห็น ความพร้อมของชุมชนวัฒนธรรมไทลื้อที่จะพัฒนาตนเองสู่การยกระดับโมเดล โดยการศึกษาเปรียบเทียบกับจัดการเมืองมรดกโลก หลวงพระบาง สปป.ลาว เพื่อหาแนวทางการทำงานวิจัยเพื่อการพัฒนาสู่ระดับสากล

องค์ความรู้ที่ใช้/ผลวิจัยงานที่ใช้ในการพัฒนาพื้นที่

องค์ความรู้ด้านทัศนศิลป์ การสร้างสรรค์ การออกแบบ และสถาปัตยกรรม ถูกนำไปใช้ในการวิเคราะห์สร้างสรรค์ผลงาน จากข้อมูลศิลปวัฒนธรรมในชุมชนไทลื้อ อ.เชียงคำ จ.พะเยา ประเทศไทย และ ชุมชนไทลื้อ เมืองน้ำมาก แขวงหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

Signature Product ที่ได้

การพัฒนาคณะดำเนินงานด้านศิลปวัฒนธรรม และการขับเคลื่อนองค์ความรู้สู่การทำงานในระดับความร่วมมือระหว่างประเทศ

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในพื้นที่

เชิงเศรษฐกิจ

แนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมพื้นที่อันแสดงถึงอัตลักษณ์ของพื้นที่อย่างสร้างสรรค์

เชิงสิ่งแวดล้อม

มุมมองด้านการพัฒนา และอนุรักษ์สิ่งแวดลอมทางวัฒนธรรมภูมิปัญญาไทลื้อ ให้คงอยู่ในภาวะการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม

เชิงสังคม

การนำแนวทางปฏิบัติที่ดีจากกรณีศึกษามาปรับปรุงหรือขยายผลด้านการพัฒนาโจทย์วิจัยเพื่อชุมชน และการสร้างกลุ่มผู้ผลิต คือ สล่า หรือพ่อครูในท้องถิ่นได้ต่อยอดองค์ความรู้ร่วมกับนักวิชาการ

ผลงานทางวิชาการที่เกิดขึ้น

การนำแนวทางปฏิบัติที่ดีจากกรณีศึกษามาปรับปรุงหรือขยายผลด้านการพัฒนาโจทย์วิจัยเพื่อชุมชน การพัฒนาแก่นักวิจัยหน้าใหม่ การพัฒนาโจทย์วิจัยบนความหลากหลายของศาสตร์ในแต่ละสาขาวิชา และการกระตุ้นให้เกิดการผลิตผลงานวิชาการ อย่างน้อย 3 บทความในชุดโครงการ

คณะเภสัชศาสตร์

เภสัชอาสาพาชมชนยังยืน

อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา

MODEL OF SUCCESS

เป้าหมายของโครงการ : Ultimate Goal

ชุมชนมีสุขภาพที่ดี และสามารถพึ่งพาตนเองได้จากการมีผลิตภัณฑ์ที่ได้จากสมุนไพรในชุมชน

กลยุทธ์ที่ใช้ : Strategic Approach

1. การหารือกับผู้นำชุมชน สำนวความต้องการของชุมชน
2. การให้ความรู้ความปลอดภัยด้านยา สมุนไพร เครื่องสำอาง
3. การสอน และสาธิตการทำผลิตภัณฑ์

วิธีการ/เครื่องมือที่ใช้ : Methods/Tools

การสาธิตและสอนการสกัดน้ำมันโพล ยาหม่องโพล การสาธิตการทำ Hand cream จากข้าวไรซ์เบอร์รี่ การตรวจติดตามผู้เลิกบุหรี่ในชุมชน การใช้ยาอย่างปลอดภัยในชุมชน (ยาสามัญประจำบ้าน และการใช้ยาสมุนไพร) และการบรรยายให้ความรู้ เรื่อง สมุนไพรที่ใช้ในระบบสาธารณสุขมูลฐาน อาการไม่พึงประสงค์จากการใช้ยา สมุนไพร และเครื่องสำอาง เป็นต้น

ปัจจัยแห่งความสำเร็จ : Key Success Factors

1. ความร่วมมือของชุมชน
2. ทรัพยากรด้านวัตถุดิบในการพัฒนาผลิตภัณฑ์

บุคคลแห่งความสำเร็จ : Key Success Persons

กลุ่มผู้สูงอายุ และ อาสาสมัครสาธารณสุข ตำบลเชียงบาน

บริบทพื้นที่

พื้นที่ดำเนินการวิจัย คือ ตำบลเชียงบาน อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา เนื้อที่ทั้งหมดของตำบลเชียงบาน ประมาณ 30 ตารางกิโลเมตรหรือประมาณ 18,722 ไร่ เป็นพื้นที่ทางการเกษตร ประมาณ 13,039 ไร่ ลักษณะภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่ม เป็นสังคมเมืองกึ่งชนบท และมีแหล่งน้ำธรรมชาติที่สำคัญ ได้แก่ ลำน้ำแวง ลำน้ำเหมืองแดง และห้วยผาขาว จำนวนหมู่บ้านในตำบลเชียงบาน มีหมู่บ้านเต็มพื้นที่ จำนวน 11 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ 1 บ้านปางวัว หมู่ที่ 2 บ้านทุ่งมอก หมู่ที่ 3 บ้านเชียงบาน หมู่ที่ 4 บ้านเชียงบาน หมู่ที่ 5 บ้านแวนวัฒนา หมู่ที่ 6 บ้านแพด หมู่ที่ 7 บ้านเชียงคาน หมู่ที่ 8 บ้านสบแวน หมู่ที่ 9 บ้านแพทยบุญเรือง หมู่ที่ 10 บ้านเชียงบาน และหมู่ที่ 11 บ้านฝางแวน สถานบริการสาธารณสุขชุมชนที่ดูแลทั้ง 11 หมู่บ้าน คือ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) เชียงบาน จากการสำรวจปัญหาจากการใช้ยา พบว่า คนในชุมชนยังมีความรู้ความเข้าใจเรื่องการใช้ยาไม่มากนัก รวมถึงความรู้ด้านสมุนไพร และการนำผลผลิตจากธรรมชาติมาผลิตเครื่องสำอาง เป็นต้น

■ องค์ความรู้ที่ใช้/ผลวิจัยงานที่ใช้ในการพัฒนาพื้นที่

องค์ความรู้ที่จะมีการบูรณาการทั้งด้านบริหารเภสัชกรรม วิทยาศาสตร์เภสัชกรรม สมุนไพรและวิทยาศาสตร์เครื่องสำอาง

■ Signature Product ที่ได้

ผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางจากข้าวไรซ์เบอร์รี่ น้ำมันโพล ยาหม่องโพล

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในพื้นที่

เชิงเศรษฐกิจ

ชุมชนมีเศรษฐกิจที่ดีขึ้นจากการพัฒนาผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางจากข้าวไรซ์เบอร์รี่ น้ำมันโพล หรือยาหม่องโพล

เชิงสิ่งแวดล้อม

สิ่งแวดล้อมในชุมชนด้านสุขภาพ : ชุมชนแวดล้อมไปด้วยคนสุขภาพดี และความเจ็บป่วยลดลง

เชิงสังคม

ชุมชนมีสุขภาวะที่ดีขึ้น จากการที่มีความรู้ความเข้าใจด้านการใช้ยา สมุนไพร และเครื่องสำอางที่ถูกต้องและเหมาะสม

ผลงานทางวิชาการที่เกิดขึ้น

มีแผนการตีพิมพ์เผยแพร่ การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากสมุนไพรในชุมชน

คณะวิทยาศาสตร์

ทุ่งมอกโมเดล

| อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา

MODEL OF SUCCESS

- เป้าหมายของโครงการ : Ultimate Goal**
 ใช้ความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในการพัฒนาผลิตภัณฑ์และต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่น
 “เทคนิคการย้อมผ้าฝ้ายด้วยสีย้อมธรรมชาติ”
- กลยุทธ์ที่ใช้ : Strategic Approach**
 การร่วมมือกันอย่างต่อเนื่องระหว่างชุมชนและนักวิจัย เพื่อพัฒนาเทคนิคการย้อมผ้าฝ้ายด้วยสีย้อมธรรมชาติ
 เพื่อลดการตกสี ตามมาตรฐานอุตสาหกรรม
- วิธีการ/เครื่องมือที่ใช้ : Methods/Tools**
 การศึกษาคุณสมบัติการเป็นสีย้อมของพืชท้องถิ่นในห้องปฏิบัติการ โดยอาจารย์และนิสิตชั้นปีที่ 4 สาขาวิชาเคมี
 (รายวิชาการศึกษาอิสระ และเคมีเอเทอร์โซคลิก)
- ปัจจัยแห่งความสำเร็จ : Key Success Factors**

  1. โจทย์วิจัยที่ชัดเจน ตรงกับความต้องการของชุมชน
  2. การประยุกต์ใช้ศาสตร์/องค์ความรู้ได้เหมาะสม
  3. กระบวนการได้มาซึ่งองค์ความรู้สู่การต่อยอด
- บุคคลแห่งความสำเร็จ : Key Success Persons**

  1. รองศาสตราจารย์ปริญานันท์ แสนโกษณ์ คณบดีคณะวิทยาศาสตร์
  2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กัลยา จำปาทอง นักวิจัย
  3. นิสิตคณะวิทยาศาสตร์
  4. กลุ่มทอผ้าไทลื้อ บ้านทุ่งมอก ตำบลเชียงบาน อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา
  5. ผู้นำชุมชนบ้านทุ่งมอก ตำบลเชียงบาน อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา

ผ้าทอ“ลายเต้ากาว”เป็นส่วนหนึ่งของชุดครุยวิทยฐานะของมหาวิทยาลัยพะเยา

■ บริบทพื้นที่

กลุ่มทอผ้าไทลื้อบ้านทุ่งมอก ตำบลเชียงบาน อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา เป็นกลุ่มชาวไทลื้อที่ประกอบอาชีพทอผ้า และส่วนใหญ่ยังคงย้อมผ้าด้วยสีสังเคราะห์ทำให้เกิดผลเสียต่อสุขภาพของผู้ย้อม และก่อให้เกิดสารตกค้างในสิ่งแวดล้อม ต่อมาในปี 2553 นำโดยผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กัญญา จำปาทอง สาขาวิชาเคมี คณะวิทยาศาสตร์ ได้นำองค์ความรู้จากงานวิจัยเรื่อง “กระบวนการพัฒนาเทคนิคการย้อมสีด้วยฝ้ายด้วยสีย้อมธรรมชาติ” เข้าไปแก้ปัญหากลุ่ม ภายใต้โครงการ “ทุ่งมอกโมเดล” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในโครงการ 1 คณะ 1 โมเดล ด้วยความมุ่งหวังที่จะนำวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มาใช้ควบคู่ และค้นหาสภาวะที่เหมาะสมที่สุดในการย้อมสีด้วยฝ้ายด้วยสีย้อมธรรมชาติจากพืชบางชนิดที่หาได้ในท้องถิ่น โดยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เทคนิค และวิธีการที่ถูกต้องระหว่างสมาชิกกลุ่มทอผ้าไทลื้อ และกลุ่มนักวิจัย รวมไปถึงนิสิต ซึ่งผู้เข้าร่วมโครงการได้เรียนรู้ถึงเทคนิค วิธีการ ในการคัดสรรพืชเพื่อใช้เป็นวัตถุดิบในการย้อม และได้ทราบสภาวะที่เหมาะสมในการย้อมด้วยสีย้อมธรรมชาติของพืชแต่ละชนิดในท้องถิ่น รวมทั้งได้ทดลองย้อมด้วยฝ้ายด้วยตัวเอง นอกจากช่วยแก้ปัญหาในเรื่องการทำซ้ำแล้วไม่ได้เจดสีเดิม ปัญหาความคงทนของสีต่อการซัก และต่อแสงแล้วยังเป็นการเพิ่มทักษะใหม่ ๆ ให้กับกลุ่มทอผ้า เพื่อเป็นการพัฒนาศักยภาพของกลุ่มทอผ้าให้สามารถพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องเพื่อการแข่งขันในอนาคต

■ องค์ความรู้ที่ใช้/ผลวิจัยงานที่ใช้ในการพัฒนาพื้นที่

1. การศึกษาอิทธิพลของโคโตนซาน และโปรตีนจากถั่วเหลืองเพื่อปรับปรุงการดูดซับสีย้อมบนผ้าฝ้ายที่ย้อมด้วยพืชสกุลถั่ว
2. การศึกษาสมบัติการเป็นสีย้อมของผลคนทาสด ผลบึงขาว ใบสตาร์แอปเปิล เปลือกต้นมะม่วง และแก่นไม้ฝาง เป็นต้น
3. การปลูกฝ้ายสีธรรมชาติ (สีน้ำตาล) ด้วยน้ำหมักชีวภาพ

■ Signature Product ที่ได้

ผลิตภัณฑ์จากผ้าฝ้ายสีธรรมชาติ

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในพื้นที่

เชิงสังเวดล้อม

เกิดการลดการใช้สารเคมีของกลุ่มทอผ้าตั้งแต่กระบวนการทำความสะอาดฝ้าย ปลอดจนการย้อมด้วยฝ้ายด้วยสีย้อมธรรมชาติจากพืชท้องถิ่น ลดการปล่อยสารเคมีอันตรายที่เกิดจากกระบวนการย้อมด้วยสีสังเวดล้อม

ทุ่งมอกโมเดล

กลุ่มตัดเย็บและกลุ่มทอด้วยสีธรรมชาติของทุ่งมอก

เชิงสังคม

เกิดการสืบทอดวัฒนธรรมของท้องถิ่น ก่อให้เกิดความร่วมมือกันของคนหลายวัยภายในชุมชน เกิดเครือข่ายของกลุ่มย้อมผ้า และทอผ้าธรรมชาติ เป็นหมู่บ้านต้นแบบของชุมชนไทลื้อ จังหวัดพะเยา ในการนำองค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาและต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่น มีตราสัญลักษณ์ และบรรจุภัณฑ์ ที่มีความเป็นอัตลักษณ์มากขึ้น เกิดศูนย์การเรียนรู้ผ้าทอไทลื้อ บ้านทุ่งมอก

ผลงานทางวิชาการที่เกิดขึ้น

1. รางวัลระดับดีมาก การนำเสนอผลงานวิจัยแบบโปสเตอร์ สาขาเคมี และสังเวดล้อม ในการประชุมวิชาการระดับชาติ “วิทยาศาสตร์วิจัย” ครั้งที่ 11 วันที่ 23-24 พฤศจิกายน 2562 ในหัวข้อเรื่อง “การศึกษาสมบัติการเป็นสีย้อมจากผลคนตาในจังหวัดพะเยา”

2. เอกสารประกอบผลงานวิชาการรับใช้สังคม สาขาวิชาเคมี คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา หัวข้อ โครงการหมู่บ้านแม่ข่ายวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี 2555 – 2559 “หมู่บ้านทอผ้าไทลื้อ บ้านทุ่งมอก”

3. ผลงานวิชาการรับใช้สังคม. 2561. กัลยา จำปาทอง. ทุ่งมอกโมเดล. ประมวลบทความวิชาการเพื่อสังคม. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: พันธกิจสัมพันธ์ มหาวิทยาลัยกับสังคม. 2559; 142 – 145. Jumpatong K. Thung Mok model. Socially – Engaged Scholarship. 1st ed. Bangkok: Engagement Thailand (EnT). 2016; 152 – 156.

คณะวิศวกรรมศาสตร์

การพัฒนาการเรียนการสอนแบบบูรณาการ
สะเต็มศึกษาร่วมกับวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ท้องถิ่น

| อำเภอจุน จังหวัดพะเยา

MODEL OF SUCCESS

เป้าหมายของโครงการ : Ultimate Goal

พัฒนาต้นแบบกิจกรรมการเรียนการสอนสะเต็มศึกษาจากฐานความรู้โบราณสถานและวัฒนธรรมท้องถิ่น เวียงล่อ เพื่อสร้างความตระหนักในคุณค่าของต้นทุนทางวัฒนธรรมในท้องถิ่นของตนเองให้กับนิสิตวิศวกรรมศาสตร์ และนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาในพื้นที่

กลยุทธ์ที่ใช้ : Strategic Approach

1. การพัฒนาการเรียนรู้อุทิศศึกษา (STEAM: Science-Technology-Engineering-Art-Math Education) โดยใช้พื้นที่และเรื่องราวของโบราณสถานเวียงล่อเป็นฐาน

2. การทำงานร่วมกันระหว่างคณาจารย์คณะวิศวกรรมศาสตร์ และครูโรงเรียนพญาลอวิทยาฯ ในบทบาทของผู้ทำวิจัย ค้นหาคำอธิบายเชิงวิทยาศาสตร์และวิศวกรรมจากโบราณสถานและวัฒนธรรมท้องถิ่น และถอดความรู้เป็นบทเรียน เพื่อเป็นแหล่งข้อมูลให้ครูนำไปใช้จัดการเรียนการสอนในห้องเรียน

วิธีการ/เครื่องมือที่ใช้ : Methods/Tools

กระบวนการลงพื้นที่สำรวจ เรียนรู้ และเก็บข้อมูลแบบบูรณาการหลายภาคส่วน ได้แก่ ปรากฏชาวบ้าน มีคฤหบดีชุมชนและประชาชนในชุมชน นักโบราณคดี คุณครูและนักเรียนโรงเรียนพญาลอวิทยาฯ คณาจารย์ และนิสิต คณะวิศวกรรมศาสตร์ เพื่อเรียนรู้และแบ่งปันองค์ความรู้ และความคิดเห็นที่หลากหลาย

ปัจจัยแห่งความสำเร็จ : Key Success Factors

1. กระบวนการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ และข้อมูลโบราณสถานร่วมกันหลายภาคส่วน
2. การจัดเวิร์คช็อปเพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนในพื้นที่จริงของโบราณสถานเวียงล่อ
3. พันธมิตรผู้ให้การสนับสนุนเทคโนโลยีและองค์ความรู้ในการเก็บข้อมูลโบราณสถาน และโบราณวัตถุในเชิงวิศวกรรม

บุคคลแห่งความสำเร็จ : Key Success Persons

1. นายมนัส เวียงล่อ ผู้ใหญ่บ้านเวียงล่อ ตำบลล่อ อำเภอจุน
2. นายณัฐกานต์ ไข่ทา ประธานศูนย์ข้อมูลโบราณสถานเวียงล่อ
3. คุณวิพรรณ แสงจันทร์ นักโบราณคดีอิสระ
4. ดร.ธนาทิพย์ จันทรคง ผู้วิจัย
5. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ปรีดา ไชยมหาวัน ผู้ร่วมวิจัย
6. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิชญ์พล พักแก้ว ผู้ร่วมวิจัย
7. คณะผู้วิจัย คณะวิศวกรรมศาสตร์
8. คณะครูโรงเรียนพญาลอวิทยาฯ

■ บริบทพื้นที่

เวียงโบราณเวียงลอ ตำบลลอ อำเภอจุน จังหวัดพะเยา เป็นเวียงโบราณพื้นที่ประมาณ 16 ตารางกิโลเมตร มีโบราณสถานปรากฏอยู่เป็นจำนวนมากท่ามกลางพื้นที่การเกษตรของประชาชน มีความงดงามทั้งในด้านโบราณคดี และมีธรรมชาติที่สวยงาม รวมถึงโบราณวัตถุ บันทึกโบราณ เช่น โบราณ และกระดาศา ซึ่งบ่งบอกถึงประวัติศาสตร์ ความรุ่งเรืองของเวียงลอในอดีตได้เป็นอย่างดี หลักฐานโบราณคดีที่น่าสนใจประการหนึ่ง คือ แนวคันดินกั้นลำน้ำ ซึ่งตามหลักฐานทางประวัติศาสตร์พบว่าในเขตลำน้ำมีการพบคันดินกั้นลำน้ำ เช่นนี้ที่เวียงลอเพียงแห่งเดียว จึงเชื่อว่าเวียงลอมีภูมิปัญญาในการออกแบบชลประทานขนาดใหญ่การเกษตรในเขตเวียง และยังใช้ป้องกันน้ำท่วมในฤดูน้ำหลากจากแม่น้ำอิง

จากองค์ความรู้ที่สำรวจพบจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ทำให้เวียงลอมีความโดดเด่น และน่าสนใจในด้านภูมิปัญญาเชิงวิศวกรรม การศึกษาแนวคิดและกระบวนการเชิงวิศวกรรมในยุคโบราณ จึงเป็นแหล่งความรู้ที่มีคุณค่าและสามารถเชื่อมโยงเข้ากับการเรียนรู้ด้านสหศึกษาศาสตร์ (STEAM Education) เพื่อบูรณาการวิทยาศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์ ศิลปศาสตร์ เทคโนโลยี และคณิตศาสตร์ เข้ากับกรณีศึกษาด้านโบราณคดีได้เป็นอย่างดี

ชุมชนโบราณสถานเวียงลอ มีความเข้มแข็งและมุ่งมั่นในการดูแล และพัฒนาศูนย์ข้อมูลเวียงลอ ให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยว และแหล่งเรียนรู้ โดยมีมีคหุเทศกชุมชนเป็นผู้นำเที่ยว และให้ความรู้เชิงประวัติศาสตร์และประสบการณ์ของตนในครั้งยังเด็ก ซึ่งเป็นเสน่ห์ของการท่องเที่ยวเวียงลอ ชุมชนนี้จึงมีศักยภาพ และมีต้นทุนด้านวัฒนธรรมในการพัฒนาไปสู่สถานที่ท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ประวัติศาสตร์ และแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาของคนในยุคโบราณในเชิงวิศวกรรมได้เป็นอย่างดี

■ องค์ความรู้ที่ใช้/ผลวิจัยงานที่ใช้ในการพัฒนาพื้นที่

ใช้กระบวนการพัฒนาองค์ความรู้ด้วยงานวิจัย งานบริการวิชาการ และงานทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม โดยนักวิจัย คณะวิศวกรรมศาสตร์ ทุกผลงานจะต้องถอดบทเรียนให้เป็นบทเรียนที่สามารถถ่ายทอดสู่ผู้เรียนได้ หรือเป็นองค์ความรู้ที่รวบรวมไว้ เพื่อเป็นแหล่งข้อมูลของวัฒนธรรมและโบราณสถานเวียงลอในเชิงวิทยาศาสตร์และวิศวกรรม เพื่อเป็นแหล่งความรู้ให้ผู้สอนสามารถนำไปใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอน

■ Signature Product ที่ได้

ต้นแบบการเรียนการสอนแบบบูรณาการสะเต็มศึกษาร่วมกับวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ท้องถิ่น

STEAM Approach @ เวียงลอ

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในพื้นที่

เชิงเศรษฐกิจ

ชุมชนได้รู้จักข้อมูลของเมืองโบราณในชุมชนในมิติอื่นๆ นอกเหนือจากข้อมูลด้านประวัติศาสตร์ ซึ่งจะเป็นต้นกุนทางวัฒนธรรมที่จะนำไปต่อยอดสู่การท่องเที่ยวได้ในอนาคต

เชิงสังคม

ชุมชน นักเรียน และครู ในพื้นที่เวียงลอที่ได้อำร่วมกิจกรรมกล่าวว่า การลงพื้นที่เพื่อเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นในเชิงสะเต็มศึกษา ช่วยให้เชื่อมโยงความรู้เข้ากับชีวิตประจำวันได้ และทำให้มองเห็นคุณค่าของต้นกุนวัฒนธรรมที่มีอยู่ในชุมชน

ผลงานทางวิชาการที่เกิดขึ้น

1. ข้อมูลภาพถ่ายสามมิติของโบราณสถานเวียงลอ จำนวน 7 พื้นที่ เพื่อนำไปใช้ในการเรียนสาขาวิชาวิศวกรรมโยธา รายวิชาการวิเคราะห์ไฟไนต์เอลิเมนต์ (Finite Element Analysis) โดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปรีดา ไชยมหาวัน สาขาวิชาวิศวกรรมโยธา

2. โครงการย่อย “โคมพิท การศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นผ่านมุมมองทางวิศวกรรมเครื่องกล” ภายใต้การจัดการเรียนการสอนในรายวิชา กลศาสตร์วิศวกรรม 2 โดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิชญ์พล พักแก้ว สาขาวิชาวิศวกรรมเครื่องกล

3. ต้นแบบการจัดการเรียนการสอน STEAM สำหรับห้องเรียนระดับชั้นมัธยมปลาย โดยคณะครูโรงเรียนพญาลอวิทยาคม จากกิจกรรมเวิร์คช็อป “สะเต็มศึกษา ในภูมิปัญญาคนโบราณ”

วิทยาลัยการจัดการ

บางกอกน้อยโมเดล

กรุงเทพมหานคร

MODEL OF SUCCESS

เป้าหมายของโครงการ : Ultimate Goal

ก้าวทันเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) ขึ้นพื้นฐานในการใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่ผลิตสื่อ โซเชียลมีเดีย เพื่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชน

กลยุทธ์ที่ใช้ : Strategic Approach

บูรณาการองค์ความรู้ด้านการใช้ (ICT) ขึ้นพื้นฐานจากการวิจัย ร่วมกับการเสริมทักษะการเรียนรู้ด้านการผลิตสื่อโซเชียลมีเดีย เพื่อการประชาสัมพันธ์วิถีชีวิต ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะและวัฒนธรรม ตามความต้องการของชุมชน เขตบางกอกน้อย

วิธีการ/เครื่องมือที่ใช้ : Methods/Tools

ใช้การวิจัยแบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพ และเชิงปริมาณ ด้วยการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอก และการสัมภาษณ์ผู้นาองค์กร ผู้นาชุมชน ตัวแทนชุมชนและผู้เชี่ยวชาญด้าน (ICT) ร่วมกับการใช้โมเดลการตรวจสอบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของสมรรถนะการใช้ (ICT) ที่เสริมทักษะการเรียนรู้ เพื่อสังเคราะห์และนำมาเป็นข้อมูลการกำหนดกรอบ/แนวทางในการจัดทำแบบสอบถามและนำผลจากการวิเคราะห์มาใช้จัดทำเนื้อหาในการอบรมเชิงปฏิบัติการด้านการผลิตสื่อโซเชียลมีเดียจากโทรศัพท์เคลื่อนที่และด้านการเรียนรู้แบบโครงการตามความต้องการของชุมชน จึงนับเป็นการบูรณาการการวิจัยกับการบริการวิชาการแก่สังคม และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม โดยเน้นการร่วมสร้างปัญญาเพื่อความเข้มแข็งด้าน (ICT) ใ้แก่ชุมชน

ปัจจัยแห่งความสำเร็จ : Key Success Factors

1. ผู้นาองค์กร ผู้นาชุมชน วัต โรงเรียนและชุมชนเห็นความสำคัญและความจำเป็นให้ชุมชนก้าวทัน (ICT) และสนับสนุนให้ชุมชนพัฒนาทักษะการเรียนรู้ (ICT) ขึ้นพื้นฐาน เพื่อเพิ่มศักยภาพด้านการใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่ในการผลิตสื่อโซเชียลมีเดีย
2. ผู้นาชุมชนและชุมชนมีความเข้มแข็ง และยินดีมีส่วนร่วมในการผลิตสื่อประชาสัมพันธ์รัฐชาติและจุดเด่นของการท่องเที่ยวชุมชน

บุคคลแห่งความสำเร็จ : Key Success Persons

1. คณะนักวิจัยและนิสิตสาขาวิชาการจัดการการท่องเที่ยวและโรงแรม วิทยาลัยการจัดการ กรุงเทพมหานคร
2. ผู้บริหารของสำนักงานเขตบางกอกน้อย ผู้นาองค์กร และผู้นาชุมชนเขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร
3. ชาวบ้านชุมชนเขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร

■ บริบทพื้นที่

การบูรณาการการวิจัย 1 คน: 1 สัญลักษณ์แห่งความสำเร็จเรื่องนี้จัดขึ้นเพื่อเชื่อมโยง/บูรณาการกับงานวิจัยด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวของเขตบางกอกน้อย ซึ่งวิทยาลัยการจัดการ กรุงเทพมหานคร ได้เคยดำเนินการมาก่อน

ผลการลงพื้นที่เพื่อสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน และชุมชน ในเบื้องต้นพบว่า ความรู้ และทักษะการใช้ (ICT) ของชุมชนมี 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่สามารถใช้โทรศัพท์มือถือในขั้นพื้นฐานและต้องการพัฒนาการใช้และทักษะให้มากขึ้น และกลุ่มที่มีความรู้และทักษะในการใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่ อินเทอร์เน็ตและคอมพิวเตอร์ในขั้นปานกลาง - ต่ำ โดยทั้งสองกลุ่มเห็นด้วยกับการพัฒนาทักษะด้าน (ICT) เพื่อการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชน

ดังนั้น คณะวิจัยและผู้เชี่ยวชาญด้าน (ICT) จึงเห็นควรให้การวิจัยเรื่องนี้เน้นด้านการพัฒนา/เสริมความรู้ และทักษะในการใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่ที่สำคัญ โดยการนำองค์ความรู้ (ICT) ที่ได้จากการวิจัยไปบูรณาการกับการบริการวิชาการแก่สังคมและการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ผ่านการเรียนรู้แบบโครงงานด้วยการไปอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อเสริม (ICT) ขั้นพื้นฐานในการใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่สร้างสื่อโซเชียลมีเดีย ร่วมประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวให้แก่ชุมชนเขตบางกอกน้อย

การให้ความสำคัญและส่งเสริมให้ชุมชนก้าวหน้า (ICT) ของสำนักงานเขตบางกอกน้อยและองค์กรต่าง ๆ เช่น ศูนย์ฝึกอาชีพบางกอกน้อย พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นชุมชนตรอกข้าวเม่า วัดสุวรรณาราม ราชวรวิหาร โรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม และโรงงานขึ้นลงหิน เป็นต้น ได้ทำให้ชุมชนเขตบางกอกน้อย สามารถผลิตสื่อโซเชียลมีเดียเพื่อร่วมประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของเขตรวม 9 สื่อ คือ สร้างสรรค์สื่อจากโทรศัพท์เคลื่อนที่บันทึกภาพ บันทึกวิดีโอและบันทึกเสียงสัมภาษณ์ รวม 5 สื่อ และสร้างสรรค์สื่อจากโทรศัพท์เคลื่อนที่ผสมผสานกับการใช้อินเทอร์เน็ต และคอมพิวเตอร์ รวม 4 สื่อ

กล่าวได้ว่า โครงการนี้เป็นการจุดประกายการให้ความสำคัญและความต้องการเพิ่มคุณภาพประสิทธิภาพในการใช้ความรู้และทักษะ (ICT) ขั้นพื้นฐานด้านการใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่ของชุมชนเขตบางกอกน้อยให้มากยิ่งขึ้น เพื่อการสื่อสาร การมีส่วนร่วม การคิดวิพากษ์ การแก้ปัญหาและการรู้เท่าทันเทคโนโลยีซึ่งล้วนจะเป็นประโยชน์ทั้งต่อการดำเนินชีวิต การประกอบอาชีพ และการร่วมทำประโยชน์แก่สังคม

■ องค์ความรู้ที่ใช้/ผลวิจัยงานที่ใช้ในการพัฒนาพื้นที่

1. ในการพัฒนาสมรรถนะการใช้ (ICT) ขั้นพื้นฐาน ควรเน้นความสำคัญ “ด้านทัศนคติ” มากที่สุด รองลงมาคือ ด้านความรู้ และด้านทักษะการเรียนรู้

2. สมรรถนะการใช้ (ICT) ขั้นพื้นฐาน ที่เสริมสร้าง/ส่งผลต่อทักษะการเรียนรู้ในระดับสูง ซึ่งชุมชนต้องการพัฒนามากที่สุดคือ ความสามารถในการใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่ในการบันทึกภาพ วิดีโอ บันทึกเสียง ริม - ส่ง ไฟล์ภาพ ไฟล์เสียง รวมทั้ง การติดตาม ริม - ส่งข่าวสารผ่านทางเฟสบุ๊ค ไลน์ และ การใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่ค้นข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต

3. ทักษะการเรียนรู้ที่เห็นว่า สำคัญมากที่สุด คือ การสื่อสารและการมีส่วนร่วมการคิดเชิงวิพากษ์ และแก้ปัญหา และการรู้เท่าทันเทคโนโลยี

■ Signature Product ที่ได้

สื่อโซเชียลมีเดียเพื่อการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของชุมชน : ผลการเรียนรู้จากการเสริมทักษะการใช้ (ICT) ขั้นพื้นฐาน

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในพื้นที่

เชิงเศรษฐกิจ

การนำผลการวิจัย (ICT) ไปบูรณาการกับการบริการวิชาการแก่สังคมและการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ด้วยการอบรมเชิงปฏิบัติการ ได้ช่วยให้ชุมชนได้เพิ่มศักยภาพการใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่ในการสื่อสาร และได้แนวทางในการผลิตสื่อโซเชียลมีเดียประเภทต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ทางธุรกิจออนไลน์ และการมีส่วนร่วมสร้างมูลค่าเพิ่มแก่ท้องถิ่นด้านการท่องเที่ยวของชุมชน

เชิงสิ่งแวดล้อม

จากการมีส่วนร่วมในการผลิตสื่อสร้างสรรค์แหล่งท่องเที่ยวเขตบางกอกน้อย ที่สะท้อนความงดงามของทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมของชุมชน ทำให้ชุมชนเห็นช่องทางการเข้าถึงข้อมูลที่ทันสมัย รวดเร็ว และเกิดความพร้อมที่จะร่วมอนุรักษ์สืบสานและปกป้องศิลปวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านต่างๆ ในลักษณะที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของตนผ่านช่องทางด้าน (ICT) ของเขตบางกอกน้อย

เชิงสังคม

1. ชุมชนเห็นความสำคัญ และความจำเป็นในการเรียนรู้ตลอดชีวิต รวมทั้ง การยกระดับความสามารถ ของตนในการใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่ และการใช้อินเทอร์เน็ต เพื่อให้ก้าวทันโลกในยุคดิจิทัล

2. ชุมชนมีโอกาสได้เรียนรู้ทักษะในการใช้เทคโนโลยี และการสื่อสาร เพื่อการสนับสนุนความคิด การสื่อสาร และการค้นคว้าความรู้ใหม่เพิ่มขึ้น รวมทั้งสามารถผลิตสื่อโซเชียลมีเดียเข้าร่วมประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของชุมชน

3. ชุมชนตระหนักถึงการมีส่วนร่วมในการพัฒนา และสร้างความเข้มแข็งด้านการท่องเที่ยวในท้องถิ่นตน ด้วยการ ใช้ (ICT) ผ่านโทรศัพท์เคลื่อนที่ที่ตนได้ใช้ในชีวิตประจำวัน และการประกอบอาชีพ

ผลงานทางวิชาการที่เกิดขึ้น

1. บทความวิจัยเผยแพร่ตีพิมพ์ เรื่อง การพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเสริมทักษะการเรียนรู้ของชุมชนเพื่อประชาสัมพันธ์สถานที่ท่องเที่ยวโดยชุมชนเขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร

2. มีการนำเสนอผลงานสร้างสรรค์สื่อโซเชียลมีเดียของชุมชนเพื่อร่วมประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเขตบางกอกน้อย ที่เว็บไซต์ของสำนักงานเขตบางกอกน้อย ศูนย์ฝึกอาชีพบางกอกน้อย และโรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม

มหาวิทยาลัยพะเยา
UNIVERSITY OF PHAYAO

กองบริหารงานวิจัย มหาวิทยาลัยพะเยา

Division of Research Administration University of Phayao

โทรศัพท์ : 0 5446 6666 ต่อ 1047-8

โทรสาร : 0 5446 6714